

Samverkan inom elevhälsa - en kunskapsöversikt

Unni Mjølunes & Eva-Maria Wadenström

Mastersarbete

Hälsofrämjande/Sociala området (HYH)

2022

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Hälsofrämjande/Sociala området (Högre YH)
Identifikationsnummer:	
Författare:	Unni Mjølunes & Eva-Maria Wadenström
Arbetets namn:	Samverkan inom elevhälsa – en kunskapsöversikt
Handledare (Arcada):	Åsa Rosengren & Carina Kiukas
Uppdragsgivare:	
<p>Sammandrag:</p> <p>Resultat från enkäten Hälsa i skolan 2021 visar att Coronapandemin påverkat barnens och de ungas psykiska välbefinnande och skillnaden i förhållande till enkäten år 2019 är betydande. Skolan är den arena där barn och unga möts och det finns tillgång till stöd med låg tröskel. Det är avgörande att lärare och elevhälsopersonal samverkar för att barnet ska få det stödet hen behöver. Syftet med denna kvalitativa studie är att sammanställa befintlig forskning och annan relevant litteratur gällande samverkan mellan olika aktörer inom det individuella elevhälsoarbetet. Sammanställningen kunde fungera som ett underlag för beslutsfattare med tanke på kommande landskapsreform samt för professionella och ledning inom elevhälsa. Frågeställningarna i studien löd: Vilka erfarenheter av samverkan förekommer hos olika professioner inom elevhälsan? Vilka framgångsfaktorer lyfts fram gällande samverkan inom det individuella elevhälsoarbetet? Vilka utvecklingsbehov identifieras? Den teoretiska referensramen i studien omfattade Systemteori och Antonovskys teori om känslan av sammanhang (KASAM). Den valda metoden var Scoping studie, eftersom den typen av litteraturstudie möjliggjorde att inkludera s.k. grå litteratur. Den valda litteraturen analyserades med hjälp av tematisk analys (Braun & Clarke 2006) med en induktiv ansats som metod. Resultaten utmynnade i fyra huvudteman: erfarenheter av olika utmaningar, gemensamt ansvar och starkt ledarskap, behov av mer kunskap och stärkt samsyn och ledarskap. Utmaningar som uppgavs hos professionella var organisatoriska utmaningar, tid och resurs, tystnadsplikt, utmaningar i samarbetet, personliga egenskaper och arbetsbelastning. Som framgångsfaktorer lyftes fram samarbetsarenor och verksamhetssätt, tillit, respekt och kommunikation. Behov av fortbildning och utvecklande av nya arbetsformer och mer kännedom av varandras kompetens var utvecklingsbehov som framkom i resultatet. Sammanfattningsvis kan konstateras att samma utmaningar förekommit enligt tidigare forskning inom området under en lång tid.</p>	
Nyckelord:	Elevvård, Elevhälsa, tvärprofessionella team, samarbete, samverkan, socialt arbete
Sidantal:	83
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Health promotion (Master)/ Master Programme in Social Services
Identification number:	
Author:	Unni Mjøl̄snes & Eva-Maria Wadenström
Title:	Collaboration in student health- a Scoping review
Supervisor (Arcada):	Åsa Rosengren & Carina Kiukas
Commissioned by:	
<p>Abstract: Results from the “School Health Promotion Study” 2021 show that the Corona pandemic has affected the mental well-being of children and young people and the difference in relation to the 2019 survey is significant. School is the arena where children and young people meet and where there is access to support with a low threshold. It is crucial that teachers and student health professionals work together to ensure that children receive the support they need. The purpose of this qualitative study is to compile existing research and other relevant literature regarding collaboration between different actors within the individual student health work. The compilation could serve as a basis for decision-makers for the upcoming Health and social services reform as well as for professionals and management in student health. The questions in the study were: What experiences of collaboration occur in different professions in student health? What success factors highlight the current collaboration within the individual student health work? Which development needs are identified? Theoretical frames of reference used were Antonovsky’s theory Sense of Coherence (KASAM) and Systems Theory. The chosen method was Scoping review, because that type of literature study made it possible to include so-called grey literature. The selected literature was analyzed thematically (Braun & Clarke 2006) with an inductive approach as method. The study resulted in four main themes: experiences of different challenges, shared responsibility and strong leadership, the need for more knowledge and strengthened consensus and leadership. Challenges stated by professionals were organizational challenges, time and resources, confidentiality, challenges in collaboration, personal qualities and workload. Collaboration arenas and ways of working, trust, respect and communication were highlighted as success factors. The need for further training and development of new ways to work and more knowledge of each other's skills were development needs that emerged in the results. In summary, it can be stated that the same challenges have occurred according to previous research in the field for a long time.</p>	
Keywords:	Student welfare services, student care, multiprofessional collaboration, cooperation, school social work, student welfare
Number of pages:	83
Language:	Swedish
Date of acceptance:	

OPINNÄYTE	
Arcada	
Koulutusohjelma:	Terveysten edistäminen (YAMK)/ Sosiaali- ja terveysala (YAMK)
Tunnistenumero:	
Tekijä:	Unni Mjølshes & Eva-Maria Wadenström
Työn nimi:	Monialainen yhteistyö oppilashuollossa - kartoittava katsaus
Työn ohjaaja (Arcada):	Åsa Rosengren & Carina Kiukas
Toimeksiantaja:	
<p>Tiivistelmä: Kouluterveyskyselyn 2021 tulokset osoittavat, että Koronapandemia on vaikuttanut lasten ja nuorten henkiseen hyvinvointiin ja ero tutkimukseen vuonna 2019 on merkittävä. Koulu on arena, jossa lapset ja nuoret kohtaavat ja jossa on mahdollisuus tukeen matalalla kynnyksellä. On ratkaisevan tärkeää, että opettajat ja opiskelijaterveydenhuollon ammattilaiset tekevät yhteistyötä varmistaakseen, että lapsi saa tarvitsemansa tuen. Tämän laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on koota olemassa olevaa tutkimusta ja muuta merkityksellistä kirjallisuutta eri toimijoiden välisestä yhteistyöstä yksilöllisessä opiskelijaterveydessä. Tutkimuskysymykset olivat seuraavat: Miten eri ammatit kokevat monialaisen yhteistyön yksilökohtaisessa opiskeluhuoltotyössä? Mitkä menestystekijät korostuvat yksittäisen opiskelijaterveyden yhteistyössä? Mitä kehitystarpeita tunnustetaan? Teoreettinen viitekehys koostuu järjestelmäteoriasta sekä Antonovskyn teoriasta yhteneväisyyden tunteesta (KASAM). Menetelmänä toimi Scoping-katsaus, koska tämäntyyppisen kirjallisuustutkimuksen avulla oli mahdollista sisällyttää niin sanottua harmaata kirjallisuutta. Tutkimuksessa käytetty kirjallisuus analysoitiin temaattisella analyysillä (Braun & Clarke 2006) induktiivisella lähestymistavalla. Tulokset johtivat neljään pääaiheeseen: kokemuksia erilaisista haasteista, jaettua vastuuta ja vahvaa johtajuutta, tarvetta lisätä tietoa sekä vahvistaa yhteistä näkemystä ja johtajuutta. Ammattilaisille asetettuja haasteita olivat organisatoriset haasteet, aika ja resurssit, luottamuksellisuus, yhteistyön haasteet, henkilökohtaiset ominaisuudet ja työtaakka. Menestystekijöinä korostuivat yhteistyöareenat ja toimintatavat, luottamus, kunnioitus ja viestintä. Lisäkoulutuksen tarve, uusien työmuotojen kehittäminen ja toisten taitojen tuntemuksen lisääminen olivat kehitystarpeita, jotka nousivat esiin tuloksissa. Yhteenvedon voidaan todeta, että samat haasteet ovat olleet olemassa aiempien tutkimusten mukaan jo pitkään.</p>	
Avainsanat:	Oppilashuolto, monialaisuus, moniammatillinen yhteistyö, koulun sosiaalityö, kouluhyvinvointi, hyvinvointi
Sivumäärä:	83
Kieli:	Ruotsi
Hyväksymispäivämäärä:	

Innehåll

1	Inledning	7
2	Bakgrund	9
2.1	Elevhälsoarbete	10
2.2	Styrning, utveckling och utvärdering	12
2.3	Elev-och studerandevårdens uppbyggnad	14
2.3.1	<i>Individuell och gemensam elev-och studerandevård</i>	14
2.3.2	<i>Samverkan och kommunikation</i>	17
2.4	Tidigare forskning om samverkan	19
3	Syfte och frågeställning	21
4	Teoretisk referensram	22
4.1	Systemteori	22
4.2	KASAM	24
4.3	Sammanfattning av teoretisk referensram	25
5	Metod	26
5.1	Val av design	26
5.1.1	<i>Definition av forskningsfrågor</i>	28
5.1.2	<i>Sökstrategi</i>	30
5.1.3	<i>Val av relevant data</i>	31
5.1.4	<i>Kartläggning av data</i>	32
5.1.5	<i>Syntetisering och rapportering av resultat</i>	32
5.2	Etiska överväganden och förförståelse	35
6	Resultat	37
6.1	Erfarenheter	37
6.1.1	<i>Organisatoriska utmaningar</i>	37
6.1.2	<i>Tid och resurs</i>	39
6.1.3	<i>Tystnadsplikt</i>	39
6.1.4	<i>Utmaningar i samarbetet</i>	40
6.1.5	<i>Personliga egenskaper</i>	44
6.1.6	<i>Arbetsbelastning</i>	44
6.2	Framgångsfaktorer	45
6.2.1	<i>Samarbetsarenor och verksamhetssätt</i>	47
6.2.2	<i>Tillit och respekt</i>	47
6.2.3	<i>Interaktion</i>	48
6.3	Utvecklingsbehov	48

6.3.1	<i>Behov av fortbildning</i>	49
6.3.2	<i>Mer kännedom om varandras kompetens</i>	49
6.3.3	<i>Utvecklande av nya arbetsformer</i>	50
6.3.4	<i>Stärkt samsyn och ledarskap</i>	50
6.4	Sammanfattning	51
7	Diskussion	53
7.1	Resultatdiskussion.....	53
7.1.1	<i>Erfarenheter av samverkan</i>	53
7.1.2	<i>Framgångsfaktorer</i>	54
7.1.3	<i>Utvecklingsbehov</i>	56
7.2	Metoddiskussion.....	57
8	Slutsatser	60
	Källor	61
	Bilagor	72
	Figur 1 Ledningen av elevhälsan (Hietanen-Peltola et al. 2018, s.12).....	11
	Figur 2 En Helhetssyn på elev- och studerandevården (THL 2021c)	14
	Figur 3 Prisma Flödesschema.....	32
	Figur 4 Illustration över preliminära teman.....	34
	Figur 5 Illustration av framgångsfaktorer gällande samverkan inom elevhälsoarbetet..	52
	Tabell 1 PICOC-schema Bearbetat efter Petticrew & Roberts (2006).....	29
	Tabell 2 Inklusions- och exklusionskriterier	30
	Tabell 3 Tabell över huvudteman och underkategorier.....	35
	Tabell 4 Huvudtema och underteman gällande utmaningar	37
	Tabell 5 Huvudtema och underteman gällande framgångsfaktorer.....	45
	Tabell 6 Huvudtema och underteman gällande utvecklingsbehov	49

1 INLEDNING

Ungdomars psykiska hälsa har varit ett aktuellt tema i olika tidskrifter på senaste tiden. Behovet av förebyggande arbete och lågröskelverksamhet är stort och skolan fungerar som en viktig arena för arbetet. Fjällborg (2019) skriver följande i en artikel "Elevhälsa svårt men viktigt":

Hälsa är inte skolans kärnverksamhet, men att elever mår bra är en förutsättning för att skolan ska lyckas med sin huvuduppgift: att lära barn och unga vad de behöver för att utvecklas till goda medborgare – och hålla sig friska. Därför blir elevhälsa en av de viktigaste uppgifterna en rektor har. Och kanske en av de svåraste. (Fjällborg 2019)

Det finns ett tydligt samband mellan hälsa och lärande - barns och ungas fysiska och psykiska hälsa är viktiga förutsättningar för deras lärande och tvärtom. Det är i skolan är som flest individer möts i en gemensam verksamhet, från att barnet börjar förskolan till andra stadiets slut. (Hjörne & Säljö 2021) Byggstenarna i arbetet är att lärandemiljön är god och att eleverna bemöts på ett tryggt och kompetent sätt (Runström Nilsson 2017). Barn och unga växer och utvecklas i samverkan med sin omgivning (Perälä et al. 2015). I skolan finns möjlighet till att utveckla de socioemotionella färdigheterna, fästa uppmärksamhet vid gruppbildningen och bilda sig en uppfattning av hur barn och unga mår (OECD 2021).

Coronapandemin har påverkat barnens och de ungas liv och psykiska välbefinnande enligt svaren i enkäten Hälsa i skolan 2021 och skillnaden i förhållande till enkäten år 2019 är betydande. Exempelvis har symtom som är kopplade till ångest och depression ökat både hos flickor och pojkar i gymnasier och yrkesläroanstalterna. En tredjedel av unga flickor uppger att de lidit av relativt svår eller svår ångest och en tredjedel rapporterade om känslor av nedstämdhet och depression som pågått i mer än två veckor under coronavåren 2021. En oroväckande ökning har också skett i antalet unga som känner sig ensamma. Bland flickor i gymnasiet kände 23 % sig ensamma ganska ofta eller hela tiden under den andra coronavåren. Bland flickor som studerade vid en yrkesläroanstalt var andelen 26 %. Bland pojkar hade det också skett en ökning i procentandelen, dock betydligt lägre (9 – 11 %). (THL 2021a) Skolorna har en viktig

roll i att förebygga och minska ensamheten bland barn och unga enligt OECD:s nya rapport "All the lonely people", eftersom skolorna når ut till alla (OECD 2021).

Uppenbarligen har barn och unga behov av stöd, men hur lyckas lärare och elevvården erbjuda stöd och arbeta som ett mångprofessionellt team runt eleven? "Barn och unga vittnar om en skola som skapar stress och oro, om en elevhälsa som inte finns där för den som mår dåligt" (Jägerskog et al. 2021) och "elevvården känns långt borta, säger gymnasister som vi har talat med" skriver Bäckström (2022).

Inom elevhälsa arbetar olika professioner med olika utbildningsbakgrund och ledarskap, vilket kan vara utmanande. Tidskriften Folkbladet publicerade en kolumn vid namn "Ändra lagen så att vi kan ta ansvar för barnen". Svensson (2021) skriver om hur barnen är beroende av vuxna som tar ansvar för deras välbefinnande. Då familjerna inte räcker till är skolan den mest naturliga samhällsliga institution som kan ta ansvar, eftersom alla barn ska gå i skolan. Svensson uttrycker även oro om att barn faller emellan:

I dag finns det brister i samhällssystemet som orsakar att barn och unga som är i behov av samhällets hjälp hamnar mellan myndigheternas stolar och att sekretess mellan myndigheter innebär att viktig information om barnets situation inte når fram till dem som kan hjälpa till. (Svensson 2021)

År 2021 trädde utvidgningen av läroplikten i kraft. Ett av målen med den utvidgade läroplikten är att barnen och de unga mår bra. Elev- och studerandevårdstjänsterna ska stärkas på alla stadier så att barn och unga får det stöd de behöver. Exempelvis innebär detta en bindande dimensionering av studerandevårdstjänsterna på andra stadiet. (Stadsrådet 2022) I juni 2021 godkändes Social- och hälsovårdsreformen i Finland och därmed överförs skolpsykolog- och kuratorstjänster till landskapen. Välfärdsområdena har en möjlighet och skyldighet att anordna fungerande tjänster med tillräckliga resurser. (Psykologiliitto 2021)

Vi båda arbetar med individuell elevhälsa inom yrkesutbildningen i olika professioner och har en lång arbetserfarenhet inom området. Eftersom vi samtidigt studerat till en högre yrkeshögskoleexamen inom olika områden; det hälsofrämjande - och sociala området, valde vi skriva ett mastersarbete tillsammans om ett tema som är viktigt för oss båda; att barn och unga ska få den hjälp och stöd det behöver genom en smidig

samverkan mellan lärare och elevhälsopersonal. Vårt arbete kommer att fokusera på det individuella elevhälsoarbetet, de stödinsatser som görs kring en enskild elev i ett mångprofessionellt team.

Syftet med detta mastersarbete är att sammanställa befintlig forskning och annan relevant litteratur gällande samverkan mellan olika aktörer inom det individuella elevhälsoarbetet för att få svar på vilka faktorer som inverkar på samverkan. Beror samverkan på personliga egenskaper, ledarskap eller helt enkelt resurser? Vad kunde utvecklas inom elevhälsoarbetet och vad fungerar redan bra? Litteraturstudien görs inom ramen av Arcadas projekt "Unga i skolan – Välbefinnande och mångprofessionellt arbete". Arbetslivsrelevansen med denna studie kunde vara att beslutsfattare skulle få sammanställd information som kunde vara till nytta med tanke på kommande social- och hälsovårdsreform. Olika planeringsgrupper arbetar för närvarande med att bygga upp en jämlik och högklassig elevvård. Ytterligare kunde resultaten vara intressanta för ledare och andra aktörer som arbetar inom elevhälsa som ett praktiskt stöd i utvecklandet och organiserandet av elevhälsan på skolorna.

Arbetet inleds med bakgrund och tidigare forskning inom ämnet som beskriver elev- och studerandevårdens uppbyggnad, arbetssätt samt samverkan. Efter att vi presenterat syfte och frågeställningar beskrivs den teoretiska referensramen som omfattar Systemteori och Känslan av sammanhang (KASAM). I metodkapitlet beskriver vi sökstrategier, redogör för sökningarna och presenterar resultat. Resultaten diskuteras mot den teoretiska referensramen och i metoddiskussionen granskas kritiskt studiens styrkor och svagheter.

2 BAKGRUND

I följande kapitel presenteras bakgrund för studien för att ge en överblick av det komplexa området elevhälsa. Kapitlet börjar med att definiera centrala begrepp, beskriva vad elevhälsoarbete handlar om, samt hur arbetet är styrt och strukturerat. Vidare nämns pågående utveckling i och med social- och hälsovårdsreformen.

Konsultation, sekretess, samverkan och kommunikation inom elevhälsa beskrivs och i slutet av kapitlet ges exempel på tidigare forskning om samverkan.

2.1 Centrala begrepp:

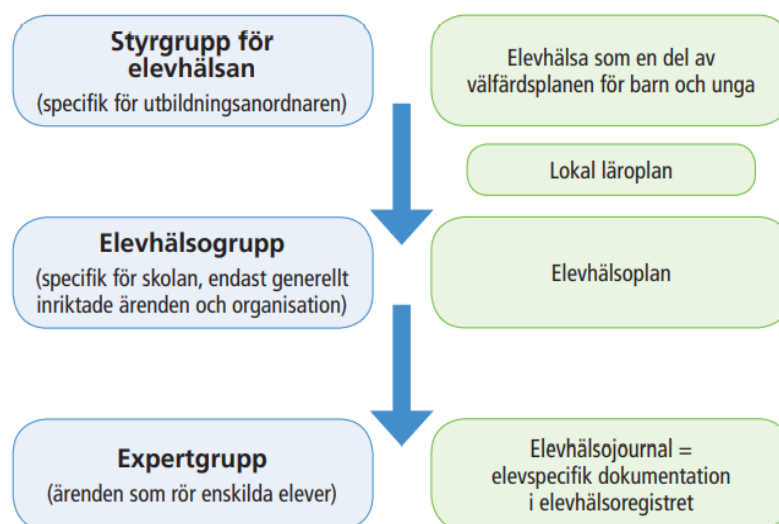
- Elev: i arbetet används genomgående termen elev, vilket omfattar studerande på andra stadiet.
- Elevhälsa: omfattar “allt som görs för att skapa ett positivt arbetsklimat i skolan och för att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling.” (Runström Nilsson 2017 s. 20, Lag om elev- och studerandevård 1287/2013) “Elevhälsan är basservice som skolorna erbjuder barn, unga och familjer. Elevhälsoarbetet består av daglig omsorg samt klientarbete som utförs tillsammans med eleverna och deras familjer”. (Hietanen-Peltola et al. 2018 s. 10)
- Aktör: Då termen aktör används syftas till en aktör inom ett elevhälsoteam, exempelvis kurator eller hälsovårdare eller övrig profession.
- Samverkan: Samverkan kan endast ske i de arbetsgrupper där team ingår (Carlström & Berlin 2004). Då begreppet samverkan används syftas på det gemensamma handlandet där olika professioner samarbetar för att uppfylla ett specifikt syfte eller mål.
- Team: Carlström och Berlin (2004) definierar team som en grupp människor som samverkar om vissa specifika frågor till skillnad från övriga arbetsgrupper. Då vi använder oss av begreppet team i studien syftar vi på beskrivningen av en mindre grupp som samarbetar om specifika frågor och syfte.

2.1 Elevhälsoarbete

Begreppet elevhälsa är brett eftersom det omfattar allt från ett besök till hälsovårdare, en pedagogisk utredning eller stöd som fungerar som en brygga till social service. Elevhälsan har utvecklats markant från det som kallades skolhälsovård tidigare. Den centrala uppgiften är att ge stöd, inte att vårda. Det är mycket viktigt att elevhälsan finns tillgänglig för pedagogerna, eleverna och vårdnadshavarna och att det är tydligt och

klart hur man når elevhälsans tjänster. (Runström Nilsson 2017) Elevhälsa är hälsofrämjande arbete som utförs i skolor och läroanstalter för att främja, upprätthålla och skapa förutsättningar för elevernas goda inlärning, psykiska och fysiska hälsa samt sociala välbefinnande. Syftet med arbetet är att främja välbefinnandet bland eleverna i skolgemenskapen och skolmiljön, främja samarbetet med vårdnadshavarna samt öka elevernas delaktighet. Alla elever som har behov av stöd ska ha tillgång till individuellt stöd och det tillgängliga stödet ska vara jämlikt och av lika kvalitet. (THL 2021b, Lag om elev- och studerandevård 1287/2013) Lagen om elev- och studerandevård fungerar som vägledning för arbetet. (Lag om elev- och studerandevård 1287/2013)

För varje läroanstalt utarbetas en elevhälsoplan som beskriver hur elevhälsoverksamheten ska genomföras, utvärderas och utvecklas (se figur 1). Elevhälsoplanen är på utbildningsanordnarens ansvar och ska utarbetas i samverkan med läroanstaltens personal, de studerande och deras vårdnadshavare. Utbildningsanordnaren ansvarar också för genomförandet av elevhälsoplanen.

Figur 1 Ledningen av elevhälsan (Hietanen-Peltola et al. 2018, s.12)

2.2 Styrning, utveckling och utvärdering

Studerandevården styrs av olika lagar och förordningar. Förutom lagen om elev- och studerandevård är bland annat hälso- och sjukvårdslagen och dess reglering, lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen, lagen om grundläggande yrkesutbildning, grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, socialvårdslagen samt barnskyddslagen några av de viktigaste styrdokumenterna. (Perälä et al. 2015) Den riksomfattande styrningen och utvecklingen av elevhälsotjänsterna leds av institutet för hälsa och välfärd i samarbete med Utbildningsstyrelsen. Regionförvaltningsverken övervakar att utbildningsanordnaren förverkligar elevhälsan enligt läroplanen. (OKM 2021)

Lagen om elev- och studerandevård (1287/2013) trädde i kraft 1.8.2014. Undervisnings- och kulturministeriet fick som uppdrag av riksdagen att utvärdera implementeringen av lagen. Nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU) genomförde utvärderingen under våren 2017. Utvärderingen visade att den individuellt inriktade elevhälsan delvis hade effektiviserats, men att tyngdpunkten på elevhälsoarbetet ännu inte förskjutits till generellt inriktad elevhälsa, tidigt ingripande och förebyggande arbete. Dimensioneringen av psykologer och läkare var tämligen otillräcklig och det fanns vissa skillnader i planeringen och genomförandet av elevhälsan mellan olika verksamhetsställen. (Frisk et al. 2018)

Enligt utvärderingen hade ansvarsfördelningen inom elevhälsan blivit tydligare och verksamheten mer strukturerad, likaså ledningen av elevhälsa. Informationsgången mellan olika förvaltningsområden hade inte förbättrats så att onödiga hinder för samarbetet mellan olika myndigheter avlägsnats. Behovet av mentalhälsotjänster, socialtjänster och barnskydd hade inte minskat. Samarbetet gällande elevhälsa hade inte ökat mellan hemmen och läroanstalten och antalet studerande som avbryter studierna hade inte minskat. (Ibid. 2018)

Utvärderingen lyfte fram att det är viktigt att se till att resurs och tillgänglighet av psykologtjänster är tillräcklig samt att utvärdering av studerandevården fortsätter. Resurser är en förutsättning för att kunna arbeta förebyggande och tidigt ingripande. Utvärderingen betonade betydelsen av gemensamma fortbildningstillfällen och

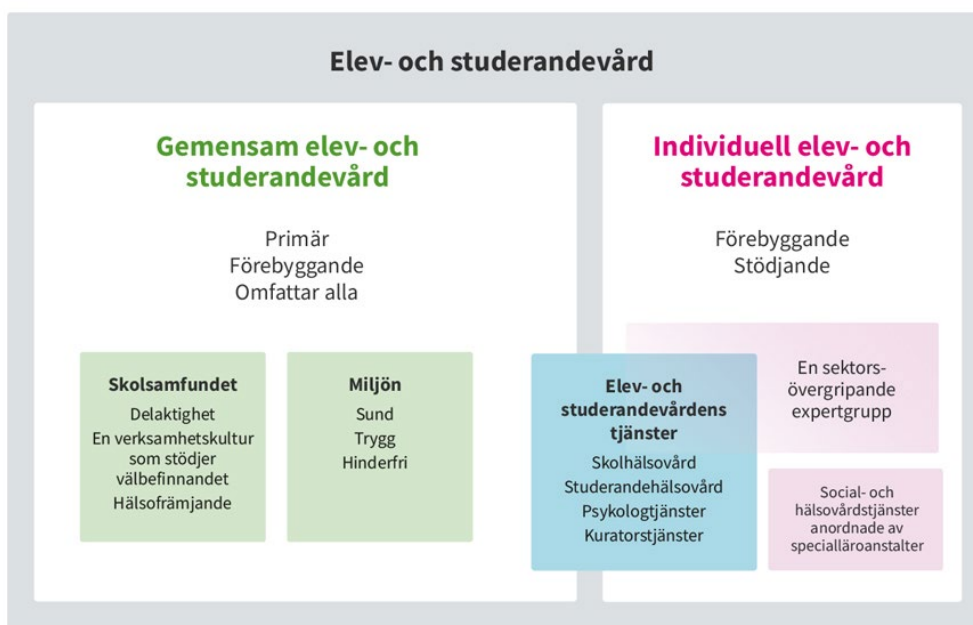
samarbetsforum för utbildningsanordnare och studerandevårdspersonal för att få mer kunskap om studerandevårdslagen. Olika register som används för dokumentation bör ses över så att de är kompatibla och tydliga och förfaringssätt bör förbättras. Ytterligare behöver arbetet inom expertgrupper förtydligas. (Ibid. 2018)

Social- och hälsovårdsreformen har som centrala mål att förbättra tillgången och kontinuiteten av tjänsterna samt att förbättra kvaliteten på tjänsterna. Detta eftersträvas då social- och hälsovårdstjänsterna samlas under samma anordnare, välfärdsområdet. Kurators- och psykologtjänsterna införs i samma organisation som skol- och studerandehälsovården och på så sätt förbättras informationsgången och samarbetet mellan de professioner som stöder elevernas välbefinnande och risken för att barn och unga “faller emellan” minskar. Genom en lagstadgad princip om närservice anordnas tjänsterna också i fortsättningen i skolans utrymmen. Professionernas roll som en del av skolgemenskapen förändras alltså inte. (Social och hälsovårdsministeriet 2020)

I och med reformen har kuratorer och psykologer möjlighet till mer professionellt stöd av varandra, möjlighet att utvecklas i sin yrkesroll och det blir möjligt att anpassa elevhälsotjänsterna för barn och unga till smidiga kedjor. Det är viktigt att barn och unga får stöd i miljöer var tröskeln är så låg som möjligt. Det förekommer stora variationer gällande resurser för elevhälsotjänster för barn och unga mellan olika kommuner och verksamhetsställen. I och med reformen ska välfärdsområdena svara för helheten av tjänsterna i stället för kommunerna, vilket gör det möjligt att erbjuda jämlika tjänster med högklassig nivå. (Social och hälsovårdsministeriet 2020) Ett utkast till regeringsproposition om ändring av lagen om elev- och studerandevård har sänts på remiss av undervisnings- och kulturministeriet. Förslaget är en bestämmelse om en bindande personaldimensionering för kurators- och psykologtjänster och att bestämmelsen om kurators behörighet samtidigt preciseras. Enligt förslaget ska personaldimensioneringen vara densamma inom den grundläggande utbildningen och utbildningen på andra stadiet. (Statsrådet 2022)

2.3 Elev- och studerandevårdens uppbyggnad

Elev- och studerandevården genomförs som ett planmässigt, sektorsövergripande samarbete mellan utbildningsväsendet och social- och hälsovårdsväsendet. Samarbetet görs tillsammans med elever, deras vårdnadshavare och vid behov med andra samarbetspartner. Elev- och studerandevården indelas i gemensam och individuell elev- och studerandevård. Den gemensamma elev- och studerandevården är primär och förebyggande och omfattar alla som arbetar på skolan. Den individuella elev- och studerandevården är förebyggande och stödjande. (THL 2021b)

Figur 2 En Helhetssyn på elev- och studerandevården (THL 2021c)

2.3.1 Individuell och gemensam elev- och studerandevård

Gemensam elev- och studerandevård är den primära formen av elevhälsa och har som uppgift att stöda hela läroanstalten. En välmående studiegemenskap och en hälsosam och trygg studiemiljö är förutsättningar för välbefinnande hos unga. Främjande åtgärder görs gällande till exempel växelverkan, delaktighet, hälsa och välbefinnande. Arbeta

inom gemensamma studerandevården kan också riktas till vissa årskurser eller grupper. Alla som arbetar vid läroanstalten är skyldiga att främja välbefinnandet hos eleverna. Läroanstaltens personal, i synnerhet rektorn och lärarna, har det primära ansvaret för gemenskapens välbefinnande. Hälsa och välbefinnande ska beaktas i den vardagliga verksamheten. Elevvårdspersonal, det vill säga psykologer, kuratorer, hälsovårdare och läkare, deltar i den gemensamma elev- och studerandevården och genomförandet av arbetet är en central uppgift för elevhälsogruppen vid läroanstalten. Gruppen ansvarar för planeringen, utvecklingen och utvärderingen av elevhälsans helhet i skolan och läroanstalten. (THL 2021b, Lag om elev- och studerandevård 1287/2013, (Hietanen-Peltola et al. 2018) Skolans elevhälsogrupp behandlar inte ärenden som gäller enskilda elever. (Hietanen-Peltola et al. 2018)

Gruppledammarna ska bistå lärarna med kunskap och samarbete, vilket många gånger kan vara en komplicerad uppgift eftersom arbetsbeskrivningen kan vara bristfällig och det finns olika yrkestraditioner, lagar och bakgrund inom de olika yrkesfälten. Elevhälsogruppen ska se till studerandes pedagogiska, sociala, medicinska och psykologiska behov och sätta sig in i lärmiljön, analysera hur den fungerar och identifiera vilka utmaningar som finns. Lärare ska ha möjlighet att konsultera sakkunniga inom elevhälsogruppen. (Berger 2021 s. 81)

Med individuell elev- och studerandevård avses skol- och studerandehälsovårdens tjänster för enskilda studerande; kurators- och psykologtjänster samt sektorsövergripande individuell elev- och studerandevård. Då det gäller identifieringen av den studerandes stödbehov är läraren med sitt perspektiv en nyckelperson. (THL 2021b) Skolhälsovården följer upp och främjar elevens hälsotillstånd, bland annat genom hälsoundersökningar och hälsorådgivning. Tidigt ingripande eftersträvas. Ytterligare omfattar studerandehälsovården ordnande av hälso- och sjukvårdstjänster inklusive arbete inom psykisk hälsa och missbruk, främjande av sexuell hälsa samt mun- och tandvård. (THL 2021b) Elevvårdens kurators- och psykologtjänster har som uppgift att ge stöd och handledning för studier och skolgång, med vilka man främjar inläring, välbefinnande samt sociala och psykiska färdigheter. Arbetet sker i samarbete med den studerandes familj och andra närstående. Skolans kurator erbjuder handledning

och stöd särskilt i frågor som gäller familjesituationen, växelverkan och sociala relationer. Psykologens uppgifter anknyter bland annat till den studerandes individuella inläring, främjande och stöd för den psykiska hälsan samt psykologisk bedömning. (THL 2021b) Då en studerande begär ett personligt samtal med elevhälsans psykolog eller kurator ska en tid för samtal erbjudas senast den sjunde arbetsdagen efter begäran och i brådskande fall ska möjlighet till ett samtal ges samma eller nästa arbetsdag. (Lag om elev- och studerandevård 1287/2013)

En elevs ärenden kan inte fritt delges bland övriga vuxna inom skolan, eftersom informationen i regel är sekretessbelagd (Hietanen-Peltola 2019). Personal inom social- och hälsovårdsbranschen har sina särskilda sekretessbestämmelser (Perälä et al. 2015).

Ett fungerande verktyg i det dagliga elevhälsoarbetet är konsultation mellan olika aktörer inom elevhälsan. Konsultationen bör ske lagenligt så att dataskydd och integritet skyddas så att eleven eller närståendes förtroende inte äventyras. Konsultationen kan vara anonym eller med samtycke av eleven eller vårdnadshavaren. En anonym konsultation är alltid tillåten, eftersom det handlar om rådgivning av sakkunnig utan att elevens identitet yppas. (Perälä et al. 2015)

Inom en yrkesövergripande expertgrupp har medlemmarna också rätt till att konsultera sakkunniga samt varandra enligt behov. De som deltar i anordnandet och genomförandet av individuellt inriktad elevhälsa för en elev, har trots sekretessen rätt att få och lämna ut uppgifter till varandra som är nödvändiga för att individuellt inriktade insatser från elevhälsan ska kunna ordnas och genomföras. (Lag om elev- och studerandevård 1287/2013) Denna reglering möjliggör att representanter från olika professioner kan dela sin oro över en elev och komma överens om hurudant stöd kunde erbjudas och vem som tar upp oron med eleven (Perälä et al. 2015). Enligt lagen om grundläggande utbildning 40§ regleras att ”de som deltar i elevvårdsarbetet för en elev rätt att av varandra få och att till varandra och elevens lärare, rektorn och den myndighet som ansvarar för undervisningen och verksamheten enligt denna lag ge ut information som är nödvändig för att ändamålsenligt ordna undervisningen för eleven”. (Lag om grundläggande utbildning 628/1998)

Personal inom hälsoväsendet kan med grundad anledning då det gäller vård och behandling konsultera en sakkunnig. Den som har ansvar över vården ansvarar för dokumentationen i jourhandlingarna. (Lag om patientens ställning och rättigheter 785/1992) Perälä et al. (2015) lyfter fram att konsultation med kurator fungerar lite annorlunda, en förutsättning för handlingen är att den utgör barnets bästa. Möjligheten är reglerad mycket medvetet, men utnyttjas inte till fullo. Ett öppet tillvägagångssätt med samtycke är att föredra för att bibehålla tilliten. En god verksamhetsmodell är att tillsammans med eleven konsultera till exempel hälsovårdare eller annan elevvårdspersonal. Då olika parter inom elevhälsan samarbetar med eleven kan information delas friare. (Perälä et al. 2015)

En enskild elevs sektorsövergripande individuella elev- och studerandevård genomförs i en expertgrupp som sammanställs enligt situation och behov. Elev och vårdnadshavare är aktivt delaktiga (THL 2021b). Om eleven eller vårdnadshavaren inte samtycker till att en expertgrupp sammankallas, fortsätter arbetsgången på ett annat sätt (Hietanen-Peltola 2019). En expertgrupp sammankallas av den person som har oro för en elev eller studerande och expertgruppen sammankallas med barnets/den ungas samtycke beroende på ålder och mognadsnivå. Olika aktörer inom elevhälsan och vårdnadshavare kan sammankallas med elevens/studerandes skriftliga samtycke som begärs under det första mötet. Inom expertgruppen utses en ansvarsperson. Samtycket inom expertgruppen innebär att sekretessbelagd information kan delges mellan medlemmarna och till professionella som anordnar eller förverkligar elevvården samt som konsultation till experter. Det är viktigt att eleven känner till detta. Inom den sektorsövergripande expertgruppen utreds elevens behov av stöd och man kommer överens om hur stödet ska koordineras av studerandevårds- eller andra tjänster. (Hietanen-Peltola 2019)

2.3.2 Samverkan och kommunikation

Nyckeln till ett fungerande elevhälsoarbete är en god samverkan mellan elevhälsogruppen och lärarkollegiet (Berger 2021). Tre viktiga komponenter för samverkan är ledning, struktur och samsyn. För en god samverkan är det viktigt att det finns en ledning som prioriterar samverkan. En tydlig arbetsstruktur med

ansvarsfördelning, rutiner, kontaktvägar och kunskap om och respekt för varandras uppdrag och professionella kompetenser är andra framgångsfaktorer. Gemensamma mål och kunskap om samverkan hos de som deltar är också viktiga faktorer. De olika aktörerna bör ha en samsyn, en gemensam värdegrund och kännedom om varandras uppdrag och kompetens. Ytterligare förutsätts gemensam kunskap om behov hos barnet och vilka insatser barnet kan ha behov av. Olika insatser, evidensbaserade metoder och bedömningsinstrument kan fungera som ett sätt att uppnå en samsyn. (Kunskapsguiden 2019) "Samverkan ska användas som medel för att lösa sammansatt problematik på skolan där kompetens från flera olika professioner är nödvändig." (SPSM, 2020)

Elevhälsouppdraget är en viktig lagstadgad del av lärararbetet, men vid brist på kommunikation uppstår fortfarande stora utmaningar för lärare att förstå vad som ingår i läraruppdraget - vad ska göras av vem och i vilket skede (Berger 2021). Kovanen (2020) tar upp betydelsen av kommunikation för att skapa en verksamhetskultur som möjliggör samarbete. Genom interaktion skapas tydligare arbetsfördelning och gemensamma mål. Med gemensamma mål är det enklare att följa med hur arbetet framskrider för att kunna utvärdera och utveckla arbetet. Målen ska vara gemensamma för eleven, vårdnadshavaren och skolans personal och ska vara tydliga och transparenta. Detta ökar välbefinnandet i skolsamfundet. Då skolsamfundet har gemensamma mål är följande steg att skapa verksamhetssätt som alla känner till och som alla följer. Skolans vuxna har lättare att dela ansvaret för studerandevårdsarbetet då ansvarsområdena är synligt och tydligt uttalade. Oklarhet mellan olika roller och ansvarsområden gör att det uppstår orealistiska förväntningar på varandra, att ansvaret fördelas ojämnt och att informationsgången blir bristfällig. (Hietanen-Peltola et al. 2019)

Elevhälsogruppen har tidigare haft som uppgift att identifiera studerandes svårigheter, analysera dess natur och komma med förslag på eventuella åtgärder. Numera ska elevhälsan främst arbeta förebyggande och hälsofrämjande och inte begränsas till åtgärdande insatser. (Hjörne & Säljö 2021) Utformningen av goda arbetsmetoder och lagelig praxis saknas inom elevhälsan och etablerade arbetssätt har ännu inte utformats. Variationen är stor i hur skolorna och läroanstalterna genomför det generellt och individuellt inriktade elevhälsoarbetet, variationer förekommer rentav inom samma

kommun. (Hietanen-Peltola et al. 2018) Hjärne & Säljö (2021) poängterar att det är av stor betydelse att arbetet inom elevhälsa ses som ett gemensamt ansvar och att det finns en gemensam förståelse för uppdraget. Läraryrket har förändrats och ställer nya krav och en lärare kan i mindre utsträckning än tidigare förlita sig på rutin och tidigare erfarenhet. Läraren ska kunna leda gruppen och samtidigt fylla sina yttre och inre förväntningar och tillgodose alla enskilda elevers behov. Lärare har kanske inte en så tydlig bild av vad som verkligen ingår i läraruppdraget. Om ledningen inte är tydlig och det inte finns en samsyn om arbetsbeskrivningen i kollegiet, kan det leda till inkorrekt prioritering. (Hjärne & Säljö 2021, Partanen 2012)

2.4 Tidigare forskning om samverkan

I en rapport av Hylander (2011) om professionellas föreställningar om samverkan inom elevhälsa i grundskolan var målet att beskriva föreställningar som var återkommande eller delades av många professionella. Resultaten av studien kunde bidra till ökad förståelse för processer som förhindrar eller möjliggör att mångprofessionell kompetens utnyttjas av lärare. Metoden i studien var kvalitativ innehållsanalys och data samlades in genom fokusgrupper. Studien kom fram till att flera yrkeskategorier upplevde att de stack ut ifall de för starkt profilerade sitt yrkesområde och att det i sista hand kunde leda till att olika professioners kompetens inte kom eleverna till godo. Rektorns roll som ledare av elevhälsoteamet hade en avgörande betydelse, men eftersom flera rektorer verkade förorda ett generalistperspektiv där yrkeskategorierna var utbytbara, fanns en risk att aktörerna inte fick tillräckligt med stöd i att urskilja sina yrkesroller. Det legitimerade yrkeskategorierna - läkare, psykolog och hälsovårdare verkade ha lättare att hävda sin professionella jurisdiktion. Ingen ifrågasatte läkaren och hälsovårdaren inom det medicinska området och ingen ifrågasatte psykologen när det gäller psykologiska utredningar. Det som är anmärkningsvärt var att detta verkade ske på bekostnad av det hälsofrämjande arbete som professionerna dels önskade att göra, dels förväntades att göra enligt skollagen.

Flera yrkeskategorier i elevhälsan önskade större delaktighet och mer inflytande över fler disciplinära områden. Kuratorer, skolläkare och hälsovårdare kände sig exkluderade

från den pedagogiska arenan. Överlappningar förekom mellan alla yrkeskategorier och det uppgavs att sådana rollkonflikter kunde hanteras genom regelbundna diskussioner om roller och att elevhälsoteamsmöten hade en central roll. Diskussioner om vilken funktion möten skulle fylla och vilka roller de olika aktörerna skulle ta var vanligt förekommande i de lokala elevhälsoteamen. Om elevhälsodomänet ska fungera som en gemensam arena för samtliga yrkeskategorier, behövs således genomgripande förhandlingar på skolan hur det hälsofrämjande arbetet ska utformas, dels för varje yrkeskategori, dels för teamet som helhet och slutligen för hela skolan som organisation. (Hylander 2011)

Abrahamsson (2007) skrev en artikel om tvärsektoriell samverkan på en familjecentral i Sverige. Familjecentralen deltog i ett långsiktigt interaktivt forskningsprojekt som pågick under ett år. Forskningsansatsen innebar att forskare och personal tillsammans formulerade frågeställningar, samlade in och analyserade data. Artikeln grundades på data från observationer, samtal, intervjuer och reflekterande återkopplingsmöten. Fallgröpar som kunde identifieras var en osynlig vägg, det vill säga en upplevelse av ”vi och dom”. Yttre hinder som upplevdes var tid för samarbete och tillgång till styrdokument. Tillgången till tid för samarbete visades vara en byggsten för att motverka väggen. Styrdokument för arbetet var ett annat hinder för samarbete som hälso- och sjukvårdspersonalen betonade. Individerna uppfattade styrdokumentet i olika hög grad som ”måsten” som antingen måste genomföras i detalj eller som verktyg som kunde användas för att på bästa sätt möta klientens behov. För att skapa förutsättningar för tvärsektoriellt samarbete behövs olika synsätt diskuteras och övervägas. Organisationernas ledning behöver se över ekonomiska och administrativa rutiner och skapa yttre förutsättningar. Detta i form av handledning och tid för lärande och utveckling inom gruppen. Personalen behöver tänka på sin egen och professionens utveckling samt aspekter av den organisationskultur som de representerar och arbetar för. Olikheter kan resultera i lärande och utveckling inom gruppen, som i sin tur kan leda till utveckling och nytänkande i verksamheten och på så sätt undvika att olikheter blir grogrund för problem inom samverkan.

Isoherranen (2012) har i sin avhandling kartlagt fenomen och utmaningar i utvecklandet av mångprofessionell samverkan. Studien förverkligades som en kvalitativ forskning och metoden var fokusgruppintervju som utfördes bland olika sakkunniga samt fem mångprofessionella team. Studiens resultat pekade på att centrala förutsättningar för tvärprofessionell samverkan var flexibla överenskomna roller, definierad ansvarsfördelning och ett kollektivt ansvar, rutiner för att skapa gemensam information, forum för att mötas samt möjlighet även till informell kommunikation. En utmaning som framkom var organisationens struktur, som inte alltid möjliggjorde att skapa gemensam information och gemensamma verksamhetsmodeller.

Institutet för Hälsa och välfärd har tillsammans med Utbildningsstyrelsen sammanställt en guide för elevvården. Till uppdraget samlades ett mångprofessionellt nätverk med representanter från hela Finland. Mångprofessionell samverkan och på vilket sätt studerandevårdsarbetet leds ger förutsättningar till att stöd erbjuds i rätt tid, är likvärdigt och utgår från studerandes behov. Ett gott ledarskap inom studerandevården behövs för att alla som verkar i läroinrättningen känner till studerandevårdsarbetet och förbinder sig till att främja hälsa och välbefinnande. (Hietanen-Peltola et al. 2019)

3 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING

Syftet med studien är att sammanställa befintlig forskning och annan relevant litteratur om samverkan mellan olika aktörer inom det individuella elevhälsoarbetet. Sammanställningen kan fungera som ett underlag för beslutsfattare med tanke på kommande landskapsreform samt som ett stöd för professionella och ledning som arbetar med elevhälsa.

Utifrån syftet med studien formulerades tre frågeställningar:

- Vilka erfarenheter av samverkan förekommer hos olika professioner inom elevhälsan?
- Vilka framgångsfaktorer lyfts fram gällande samverkan inom det individuella elevhälsoarbetet?
- Vilka utvecklingsbehov identifieras?

4 TEORETISK REFERENS RAM

Den teoretiska referensramen består av Systemteori samt teorin om Känslan av sammanhang (KASAM) av sociologen Aron Antonovsky. Skolan som institution är en del av samhället, men också ett system som består av en mängd delsystem. Aktörer inom elevhälsan är en del av ett system som påverkar helheten och helheten påverkar också aktörerna. KASAM kan fungera som ett verktyg, en modell för att skapa ett gemensamt språk inom elevhälsan för att tillsammans utgå från ett salutogent synsätt.

4.1 Systemteori

Systemtänkande handlar om att se världen i helheter eller som Aristoteles uttryckte det: *“helheten är större än summan av delarna”*. Enligt systemteoretiker Peter Senge behövs ett systemtänkande för att skapa en lärande organisation; en ram för att se samband i stället för enskilda föremål och att se mönster av förändring, att inte se skilda delar utan helheter. Ett systemtänkande kan göra det möjligt att se bakomliggande strukturer i komplexa situationer och således hjälpa oss att hantera känslor av hjälplöshet. Senge anser att även om individer är olika så tenderar vi i likartade strukturer att producera kvalitativt liknande resultat. (Öqvist 2008 s.11)

Nivåer är ett grundläggande begrepp inom systemteori. Oavsett då det gäller att förstå hur organisationer är uppbyggda, hur kommunikation mellan människor fungerar och hur inläringen sker är det lika viktigt att tänka i logiska nivåer. I alla system finns en hierarkisk uppbyggnad och för ett fungerande samhällsliv förutsätts att de högre nivåerna är överordnade på så sätt att de “kalibrerar” verksamheten på lägre nivåer och att gränserna mellan systemets olika plan behöver upprätthållas för ett fungerande system. (Ibid. 2008 s. 14.)

Ett annat centralt begrepp inom systemteori är gränssnitt. Det viktiga som sker inom en organisation sker alltid i gränssnitten och passagera mellan systemets delar och nivåer. De olika nivåerna i hierarkiska system måste hållas strikt åtskilda så att varje nivå behåller sin autonomi i angelägenheter som gäller den egna nivån. Kommunikation mellan nivåerna med ett syfte att styra får endast ske med avseende på gränsvillkoren

och inte behandla enskilda fall. Många problem orsakas just av att denna regel bryts inom organisationer, vilket resulterar i att komplex problematik förklaras med en enskild händelse och åtgärderna blir då ofta reaktiva. Fixering vid enskilda händelser hindrar oss att se vad som pågått ur ett längre perspektiv och den verkliga orsaken blir svår att komma åt. (Ibid. 2008 s. 60)

Det systemteoretiska perspektivet handlar om en helhetssyn som betonar kommunikation och interaktion mellan människan och olika system. Fokus ligger på hur det sociala systemet inverkar på individens problem. I praktiken jobbar man med att stärka individens anpassningsförmåga, bygga koalitioner mellan eleven och personer i dess omgivning samt påverka organisationer att agera till förmån för eleven. (Isaksson et al. 2020 s. 64) För att ett system ska nå ett mål måste det finnas kopplingar mellan de olika nivåerna och delarna i systemet, till exempel i form av värderingar och normer. Skolan kan karakteriseras som ett löst kopplat system eftersom ledningen ofta saknar ett organisatoriskt stöd för en gemensam definition av målen och ledaren ofta inte har behörighet då ledarskapet inte fullt ut är accepterat av lärare och medarbetare. (Öqvist 2008 s.76)

Enligt systemteorin går ledarens uppgift ut på att hantera gränssnitten i organisationen och sköta gränssnittet mellan systemet och omvärlden samt att kunna se alla och vara synlig för alla. Ledaren behöver aktivt företräda medarbetarna i andra grupperingar och medarbetarna behöver också tillåta ledaren att representera enheten i olika sammanhang. Ledaren förväntas ta på sig "den stora hatten" och ta behörighet, formulera gränsvillkor, göra klart var hen står i olika frågor, förmedla idéer, sätta gränser och peka på väsentligheter. Då ledaren ges behörighet och mandat, både uppifrån och från medarbetare är det möjligt att fungera som en övertygande ledare. (Ibid. 2008 s. 90) För att medarbetare ska ansluta sig till en samsyn och gemensam vision måste de känna entusiasm och engagemang för målet och ha friheten att göra en egen bedömning. Om ledaren driver igenom förändring med order, direktiv och dokument kommer chanserna att lyckas att avta och på lägre nivåer kommer man att motsätta sig försöken till styrning nästan oavsett vad förändringen går ut på. (Ibid. 2008 s.91) Sammanfattningsvis är ledarens huvuduppgift att definiera och kommunicera

syftet med organisationen på ett tydligt sätt och ansvara för att skapa organisationens vision och mål, men också att lyssna och ta till vara medarbetares behov och önskningsar. Ledaren ska ge riktning, motivera till förändring och skapa en stödjande kultur av ständiga förbättringar som möjliggör framgång. (Ibid. 2008 s. 97)

4.2 KASAM

Det salutogena begreppet och teorin KASAM har utformats av den medicinska sociologen Aaron Antonovsky. Antonovsky var intresserad av att undersöka vilka faktorer som var avgörande för att människor hölls friska i stället för att fokusera på ohälsa. Han utförde en revolutionerande forskning i Israel under 1970-talet och fann att en stor del av kvinnor som överlevt koncentrationslägret bedömdes ha en god hälsa. Antonovsky ville utforska hur detta var möjligt trots att kvinnorna utsatts för påfallande stress. Forskningresultaten visade att känslan av meningsfullhet, begriplighet och hanterbarhet var viktiga element för de kvinnor som deltagit i undersökningen. Dessa tre element blev byggstenar till KASAM - känsla av sammanhang. (Berger 2021 s. 21 - 22)

Berger (2021) lyfter fram KASAM som en utgångspunkt inom elevhälsoarbetet. KASAM kan fungera som ett gemensamt språk som gör det lättare att skapa en samsyn mellan olika professioner. Då det finns en samsyn och ett gemensamt språk är det möjligt att arbeta mot gemensamma mål. Det gemensamma språket behövs också för att göra skolan tillgänglig för alla. Det kan handla om den fysiska skolmiljön; att anpassa lokaler, göra skolmiljön begriplig, hanterbar och meningsfull, men KASAM kan också bli en modell för samtal och samverkan mellan olika former av expertis (pedagogisk, medicinsk, psykosocial och psykologisk).

I stället för att rikta fokus på problem och det sjuka borde arbetet utgå från det friska och välfungerande, från ett salutogent tankesätt (från latinets *salus* som betyder hälsa). Med det salutogena perspektivet är det enklare att arbeta förebyggande, med tidiga insatser i stället för att släcka bränder. Motsatsen - ett patogent synsätt - handlar om fokus på till exempel läs- och skrivsvårigheter eller neuropsykiatrisk funktionsvariation

hos eleven. I stället för att fokusera på vad som inte fungerar borde problemen omformas till möjligheter och kartlägga vad som fungerar bra, varför det fungerar bra och utgå från den informationen. På det sättet samlas kunskap om vad som gör eleverna motiverade och att de trivs med att komma till skolan. (Berger 2021 s. 25 - 26)

KASAM som ett verktyg i studerandevårdsarbetet kräver inga mallar eller utarbetade dokument. Det räcker med att rita tre spalter för att utvärdera om kraven på hanterbarhet, tillgänglighet och meningsfullhet uppfylls. Alla elever har rätt till en lärmiljö som känns begriplig och förutsägbar. Då eleven vet vad som kommer att hända under dagen, lektionen eller under kommande veckor och det finns en tydlig struktur, reduceras stressnivån och energi frigörs till inläringen. Förutsägbarhet och tydlighet är viktiga också då det gäller den fysiska - och sociala miljön, schema, klassrumsplacering, ordning och struktur. Det är viktigt att tänka på att det finns tydliga instruktioner på webbplatser och skyltar var studerande kan träffa sin kurator och hälsovårdare. Eleven ska informeras i god tid genom tydliga instruktioner både muntligt och skriftligt. En begriplig skola stärker KASAM hos studerande och lärare och skyddar mot stress och rädsla av att tappa kontrollen. (Berger 2021 s. 30 - 31, 85)

4.3 Sammanfattning av teoretisk referensram

Skolan är ett system som består av olika delar; skolan som organisation och dess ledning, pedagoger och andra aktörer som arbetar på skolan samt elever. Det systemteoretiska perspektivet handlar om en helhetssyn som betonar kommunikation och interaktion mellan människan och olika system. Fokus ligger på hur det sociala systemet inverkar på individens problem. (Isaksson et al. 2020 s. 64) Enligt Antonovskys teori KASAM borde fokus riktas på det friska och välfungerande och utgå från ett salutogent tankesätt för att kunna arbeta förebyggande. (Berger 2021)

Teorin KASAM lyfter fram betydelsen både hos elever och vuxna på skolan att förnimma meningsfullhet, begriplighet och hanterbarhet i skolan. Systemteoretiker Senge menar att systemtänkande behövs för att kunna skapa en lärande organisation; en ram för att se samband i stället för enskilda föremål och att se mönster av förändring. I

system finns alltid en hierarkisk uppbyggnad och förutsättningar att systemet fungerar är beroende av att de högre nivåerna "kalibrerar" verksamheten på lägre nivåer och att gränserna mellan systemets olika plan upprätthålls. För att ett system ska nå ett mål måste det finnas kopplingar mellan de olika nivåerna och delarna i systemet. Ledarens, i detta fall rektors huvuduppgift är att definiera och kommunicera syftet med organisationen på ett tydligt sätt och ansvara för att skapa organisationens vision och mål och samtidigt lyssna och ta till vara medarbetares behov och önsningar. Ledaren ska ge riktning och motivera till förändring. (Berger 2021) Enligt systemteorin går ledarens uppgift ut på att hantera gränssnitten i organisationen och det viktiga som sker inom en organisation sker alltid i gränssnitten och i genomgången mellan systemets delar och nivåer. (Öqvist 2008) KASAM kan som en utgångspunkt i elevhälsoarbetet användas för att skapa ett gemensamt språk för att uppnå en gemensam samsyn och en skola som är tillgänglig för alla. Då elever och personal befinner sig i en lärmiljö som är begriplig och förutsägbar stärks KASAM, vilket bland annat skyddar mot stress. (Berger 2021)

5 METOD

I följande kapitel beskrivs val och motivering av metod. En kvalitativ metod är lämplig att användas då syftet är att öka förståelsen för ett fenomen eller för att beskriva erfarenheter och upplevelser. Vi valde att göra en scoping studie, som är en typ av litteraturstudie. I kapitlet redogörs sökstrategi och inklusions- och exklusionskriterier för det valda materialet. Till sist beskrivs hur materialet analyserats med tematisk analys som metod, våra etiska reflektioner samt den egna förförståelsen.

5.1 Val av design

Till en början tänkte vi på alternativet att använda kvalitativ intervju som metod, men under processens gång uppdagades att en litteraturstudie kunde vara mera lämplig för att få en större bredd på resultatet. En kvalitativ metod lämpar sig då syftet är att öka förståelsen för ett fenomen eller för att beskriva erfarenheter och upplevelser och då studiens syfte och forskningsfråga kan besvaras på ett beskrivande sätt. (Henricson &

Billhult 2017, 111–112) En kvalitativ ansats med ett induktivt tänkande innebär enligt Forsberg och Wengström (2017 s. 44) att ansatsen har fokus på att tolka och skapa förståelse och mening i människans subjektiva upplevelse, till exempel upplevelse av ett fenomen i sitt sammanhang, varpå ett induktivt angreppssätt lämpade sig i denna studie.

En litteraturstudie kan förklaras som en jämförelsestudie och tolkning av litteratur som är relaterad till en specifik fråga. I en litteraturstudie identifieras en forskningsfråga som man söker svar på genom ett systematiskt närmelsesätt och analys av relevant litteratur. En litteraturstudie är en typ av forskning i sig, eftersom den utförs med en specifik metod. (Aveyard 2019 s. 3 - 4) Syftet med en litteraturstudie är att samla information och kunskap från tidigare forskning så att det skapas ny och rikare förståelse, som inte bara upprepar och bekräftar kunskap som finns från tidigare. Den vanligaste metoden för en litteraturstudie är den systematiska litteraturstudien som kännetecknas av en väldigt snäv och fokuserad forskningsfråga. En litteraturstudie har även på förhand utvalda kvalitetskriterier för vilka artiklar som väljs. (Forsberg & Wengström 2016 s. 169 – 172, Aveyard 2019, Malterud 2017)

Scoping studie tenderar omfatta ett bredare område där det kan ingå många olika typer av studier. (Arksey & O'Malley 2005, Forsberg & Wengström 2016). Vid en scoping studie ges möjlighet att inkludera litteratur från olika källor; från så kallad "grå litteratur" vilket innebär exempelvis rapporter, avhandlingar och artiklar från facktidskrifter. (Polit & Beck 2017) En scoping studie bedömer heller inte kvaliteten på inkluderade studier (Arksey & O'Malley 2005).

Efter den initiala sökningen kunde vi konstatera att det fanns få forskningsartiklar skrivna inom området de senaste åren. Scoping studie valdes som metod eftersom det möjliggjorde att inkludera olika typer av material och bredare forskningsfrågor. Arksey & O'Malley (2005) lyfter fram fyra motiveringar då scoping studie är lämplig att användas som metod, vilka Levac, Colquhoun och O'Brien senare utvidgat.

Scoping studie som metod är lämplig då syftet är att 1) identifiera tillgänglig evidens inom ett område, 2) klargöra centrala uppfattningar eller definitioner inom litteratur, 3) utforska hur forskning utförts inom ett visst område eller för en specifik rubrik, 4)

identifiera huvudsakliga karaktärsdrag eller faktorer relaterade till begreppet, 5) fungera som en förstudie till en mer omfattande systematisk översikt och 6) identifiera och analysera eventuella luckor inom kunskapen (Munn et al. 2018 s. 2). Scoping studie var lämpligt att använda som metod i studien, eftersom tillgänglig evidens inom ett visst område identifieras, centrala uppfattningar om samverkan inom elevhälsa klargörs och karaktärsdrag inom området identifieras. Arksey och O'Malley (2005) definierar ett ramverk som innehåller olika steg vid utformning av en scoping studie som utvidgats av Joanna Briggs institut (Peters et al. 2020) och består av riktlinjerna nedan. Dessa steg är att:

- (1) Definiera forskningsfråga
- (2) Skapa sökstrategi
- (3) Val av relevant data
- (4) Kartläggning av relevant data
- (5) Syntetisering och rapportering av resultat
- (6) Samråd med intressenter

Vi följde steg ett till fem i ramverket definierat av Arksey och O'Malley (2005), men på grund av begränsad tid och resurs genomfördes inte det sjätte steget samråd med intressenter, vilket är ett frivilligt steg.

5.1.1 Definition av forskningsfrågor

Forskningsfrågan ska vägleda utformningen av sökstrategin och bör vara omfattande för att ge ett brett resultat. (Arksey & O'Malley 2005, Levac et al. 2010) Levac et al. (2010) betonar att nyckelbegrepp ska definieras som vägledning i sökprocessen samt att ett tydligt syfte med studien identifieras. Syftet i denna scoping studie var att sammanställa befintlig forskning och annan relevant litteratur gällande samverkan mellan olika aktörer inom det individuella elevhälsoarbetet. Nyckelbegrepp identifierades på svenska, engelska, finska och norska, för att komma åt ett så brett material som möjligt. Följande nyckelbegrepp identifierades:

Svenska: *Elevvård, elevhälsa, tvärprofessionella team, samarbete, samverkan, socialt arbete*

Engelska: *Student welfare services, student care, multiprofessional collaboration, cooperation, school social work, student welfare*

Finska: *Oppilashuolto, monialaisuus, moniammatillinen yhteistyö, koulun sosiaalityö, kouluhyvinvointi*

Norska: *Elevhelse, tverrfaglig samarbeid, tverrprofesjonelt samarbeid, skole sosialt arbeid*

En god litteraturstudie kännetecknas av att metoden visar dokumentation på sökstrategier, redogörelse för manuella sökningar, översikt över resultat från de olika sökningarna samt goda beskrivningar av materialet. (Krumsvik 2016 s. 74) För att hitta relevanta sökord användes PICOC- schemat (Petticrew & Roberts 2006). PICOC står för *population, intervention, comparison, outcomes* och *context*. För studier som inte passar ihop med typiska interventioner kan man ersätta "intervention" med ordet "exposure" (Booth et al. 2016 s. 86).

Tabell 1 PICOC-schema Bearbetat efter Petticrew & Roberts (2006)

P	Vem?	<i>Olika professioner inom elevhälsa i skolan</i>
I	Vad?	<i>Samverkan mellan olika professioner</i>
C	Jämförelse	<i>Vilka upplevelser har olika aktörer av samverkan</i>
O	Utfall	<i>Framgångsfaktorer och utvecklingsbehov inom elevhälsoarbetet</i>
C	Kontext	<i>Olika professioner som arbetar förebyggande med barn och unga i skola</i>

På basis av nyckelbegrepp som identifierade, PICOC – schemat samt studiens syfte som var att sammanställa befintlig forskning och annan relevant litteratur gällande samverkan mellan olika aktörer inom det individuella elevhälsoarbetet formades studiens forskningsfrågor: Vilka erfarenheter av samverkan förekommer hos olika professioner inom elevhälsan? Vilka framgångsfaktorer lyfts fram gällande samverkan inom det individuella elevhälsoarbetet? Vilka utvecklingsbehov identifieras?

5.1.2 Sökstrategi

I studien inkluderades artiklar, rapporter och annat tillförlitligt material (grå litteratur) om samverkan inom elevhälsa som publicerats mellan åren 2014 och 2022. Material inkluderades från och med år 2014 eftersom lagen om elev- och studerandevård implementerades i Finland det året. Enligt ramverket av Arksey och O'Malley (2005) är det viktigt att sortera litteraturen enligt inklusions- och exklusionskriterier, vilka presenteras i Tabell 2. Inklusions- och exklusionskriterier.

Tabell 2 Inklusions- och exklusionskriterier

Inklusionskriterier	Exklusionskriterier
<ul style="list-style-type: none"> • Kvalitativa och kvantitativa artiklar • Rapporter • Doktorgradsavhandlingar • Relevanta nätverk (till exempel organisationer) • Tidskrifter • Artiklar skrivna på svenska, finska, engelska och norska • Referenslistor • Publicerade senare än 2014 • Perspektiv av rektor, lärare eller elevhälsopersonal 	<ul style="list-style-type: none"> • Examensarbeten (på Bachelor och mastersnivå) • Artiklar skrivna på andra språk än svenska, finska, engelska och norska • Publicerade tidigare än 2014 • Artiklar som handlar om generell elevhälsa

Enligt Peters (2020) ska sökningen omfatta minst en databas. Efter den inledande sökningen hittades minst två lämpliga databaser, varpå följande databaser i vår egentliga sökning valdes: EBSCOhostEric, Taylor & Francis online, Julkari och Finna.fi. Sammanlagt gjordes sju sökningar i olika databaser under perioden 27.12.2021 - 7.1.2022.

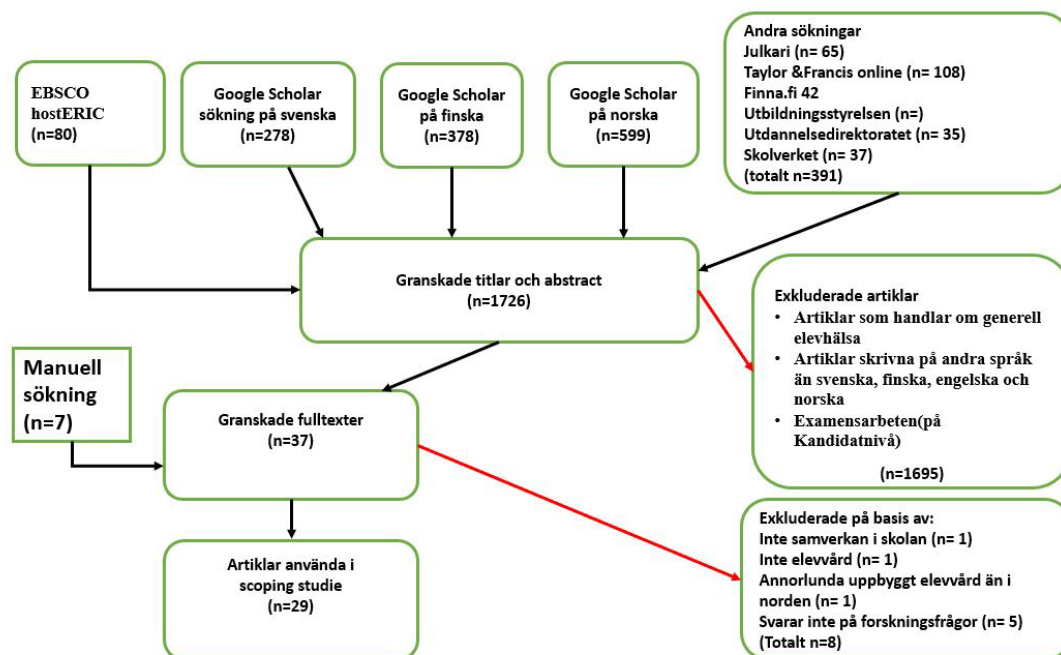
Att hitta forskningsartiklar var utmanande i de databaser som fanns tillgängliga. I databaserna hittades för få relevanta forskningsartiklar, vilket ledde till att vi valde att söka oss till den så kallade ”gråa litteraturen”. Sökningarna utvidgades till myndigheternas sidor i Norge, Sverige och Finland för att ha möjlighet att inkludera större rapporter. Valet av länderna baserade sig på att uppbyggnaden av skola och elevhälsa var jämförbara då samhället och struktur är rätt lika i dessa länder. Utöver detta gjordes Google scholar sökningar på både norska, svenska och finska med olika varianter av sökorden. (se bilaga 1). För att nå annat publicerat material genomfördes sökningar på myndigheters hemsidor samt genom manuella sökningar från referenslistor:

- Utdannelsedirektoratet med sökorden “helse, skole, samarbeid” gav 35 träffar varav fyra var aktuella på basen av rubrik och utgivningsår.
- Utbildningsstyrelsen sida med sökordet “oppilashuolto” gav 68 träffar och opiskeluhuolto 104 träffar varav tre var aktuella på basen av rubrik och utgivningsår.
- Skolverkets sida med sökordet “Elevhälsa” gav 37 träffar varav åtta var aktuella på basen av rubrik och utgivningsår.
- Från referenslistor handplockades ytterligare sex källor.

Tabell över litteratursökningen finns som Bilaga 1.

5.1.3 Val av relevant data

Inklusions- och exklusionskriterierna fastställdes på förhand. (se Tabell 2) Data valdes på basis av genomläsning av rubrik och sammanfattningar som var relaterade till syftet och frågeställningar, samt utgående från kriterierna. På basis av exklusionskriterierna valdes vilket material som lästes i fulltext. (Rosén 2016, s.436) Enligt Peters et al. (2020) borde valprocessen genomföras av minst två personer för en gemensam bedömning av inkludering och exkludering av data. Enligt Peters et al. (2020) ska processen beskrivas i ett PRISMA flödesschema och precisera varför man valt att exkludera material som lästs i fulltext. (Se figur 3).

Figur 3 Prisma Flödesschema

5.1.4 Kartläggning av data

I en scoping studie är det relevant att skapa en översikt genom kartläggning av litteraturen (Arksey & O'Malley, 2005). Båda skribenterna bekantade sig med litteraturen för att få en övergripande förståelse av innehållet. Material som inte var relevant med tanke på forskningsfrågorna exkluderades. Scoping studie innehåller inget formaliserat metodsteg om kvalitetsgranskning. (Folkhälsomyndigheten 2017). Materialet som valdes till studien finns listade i en artikelmatris. (Bilaga 2.)

5.1.5 Syntetisering och rapportering av resultat

Enligt Levac (2010) krävs tydlighet och konsekvens vid resultatrapporteringen. En analysmetod som kan tillämpas på kvalitativa data är tematisk analys, vilket innebär att forskaren undersöker data för att identifiera teman genom att hitta återkommande rubriker, mönster och idéer. (Bryman 2011, Scribbr 2022) Empiristyrd tematisk

analysmetod ett vanligt angreppssätt vid kvalitativ metod (Bryman 2011). Ett tema fångar något väsentligt ur materialet, är relevant med tanke på forskningsfrågan och bevisar ett mönster eller en mening i materialet (Braun & Clarke 2006). Att använda tematisk analys som metod är lämpligt då syftet är att ta reda på människors syn, åsikt, kunskap eller erfarenheter inom ett visst område (Scribbr 2022).

En kvalitativ tematisk analys kan ha en induktiv eller deduktiv ansats. Vi valde att göra en kvalitativ tematisk analys med induktiv ansats eftersom teman bestämdes på basen av innehållet i data. Det finns även en skillnad mellan ett semantiskt och latent förhållningssätt; det semantiska handlar om att analysera det exakta innehållet, medan det latent handlar om att läsa undertext och antaganden i texten. I studien valdes ett semantiskt förhållningssätt. (Ibid. 2022)

En kvalitativ tematisk analys med induktiv ansats går ut på att läsa igenom materialet, koda materialet och sätta ihop det till kategorier som sedan analyseras djupare. (Braun & Clarke 2006) Processen innehåller sex steg (Braun & Clarke 2006) Nedan beskrivs hur processen förlöpte:

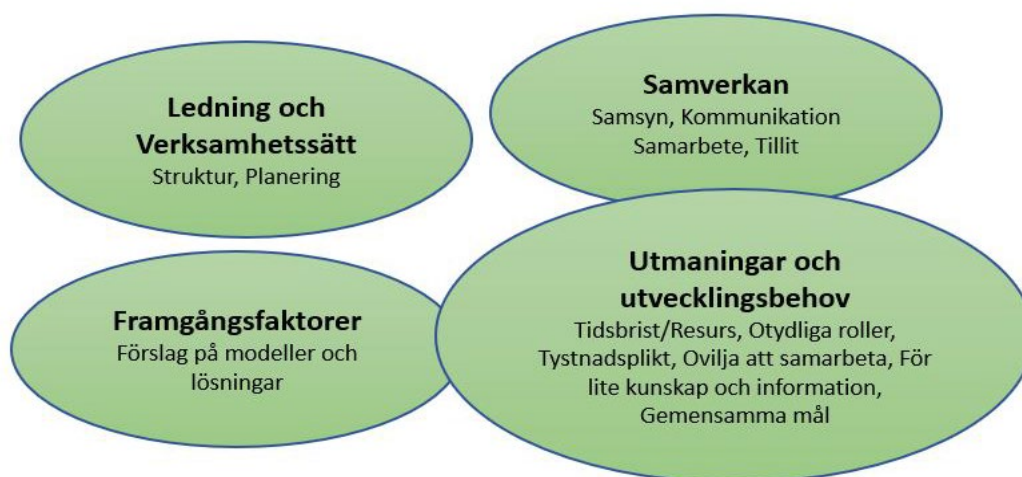
- 1) **Bekanta sig med materialet:** vi läste igenom det inkluderade materialet flera gånger, gjorde anteckningar och fäste uppmärksamhet på specifikt resultatet och diskussionen i studierna. Vid behov använde vi varandra som bollplank, speciellt för att förstå material skrivet på ett främmande språk.
- 2) **Hitta initiala koder:** Vid genomläsning av materialet fanns forskningsfrågorna som utgångspunkt för att se olika mönster och rubriker som svarade på frågeställningarna. En vanligt förekommande kritik mot att använda förkortade koder är att koden förlorar sin tyngd i och med att den mister sin kontext (Braun & Clarke, 2006), varav vi ofta valde att inkludera kontexten i koden. Vi diskuterade olika sätt att genomföra kodningen och skapade slutligen ett kalkylark i vilket vi antecknade koder, källor och sidnummer. Hela materialet kodades komplett. Här delades materialet upp enligt våra språkkunskaper. Efter hand kunde vi se mönster i materialet som passade in med bekanta termer. Vi kodade mestadels semantiskt med en induktiv ansats och efter hand såg vi

mönster i materialet som passade in i bekanta termer vi kunde relatera till. Den induktiva ansatsen utvecklades till en mer deduktiv ansats och kodningen skedde slutligen i en kombinerad induktiv-deduktiv form. Det kodade materialet listades i en Excel tabell som resulterade i 22 teman som namngavs. Totalt motsvarade det inhämtade data av 67 utskriftsblad.

De preliminära teman var:

Tidsbrist/resurs, otydlighet gällande roller, ovilja att samarbeta, lyckade arbets-sätt, för lite kunskap, tystnadsplikt, ledning, belastning, Struktur/verksamhetssätt, kommunikation, samsyn och perspektiv, utvecklingsbehov, samarbete/tillit, gemensamma mål, för lite information, beroende av personliga kvalifikationer, planering, personliga egenskaper, upplevelser, förslag på lösningar, utmaningar

- 3) **Leta efter teman:** Under processen ritade vi olika tankekartor och använde mindmapping som ett arbetsverktyg. En styrka av att vara två var att vi hade möjlighet att reflektera tillsammans. I figur 4. illustreras våra preliminära teman.

Figur 4 Illustration över preliminära teman.

- 4) **Granska teman:** Vi granskade de preliminära teman noggrant, sammanslog liknande teman och bedömde att det inte fanns fler irrelevanta teman att exkludera.

- 5) **Definiera och namnge teman:** Under detta steg i analysprocessen fastställde vi de slutliga teman. Vi namngav teman och använde underkategorier för att ge en mer detaljerad bild av resultatet.

Tabell 3 Tabell över huvudteman och underkategorier

Huvudtema	Underkategorier
Upplevelser av utmaningar hos olika aktörer	Organisatoriska utmaningar, tid och resurs, tystnadsplikt, Utmaningar i samarbetet, personliga egenskaper och arbetsbelastning
Gemensamt ansvar och ett starkt ledarskap	Samarbetsarenor och verksamhetssätt, tillit och respekt, interaktion
Behov av mer kunskap	Behov av fortbildning, utvecklande av nya arbetsformer, mer kännedom om varandras kompetens
Stärkt samsyn och ledarskap	

- 6) **Sammanställning av resultatet:** Sammanställning av teman och som illustreras med tabeller i resultatkapitel sex. Resultaten presenteras enligt forskningsfrågorna för tydlighetens skull.

5.2 Etiska överväganden och förförståelse

Forskningsetik är de etiska överväganden skribenten gör under hela processen; från val av ämne och frågeställning till genomförande och rapportering och till sist spridning av resultat (Rosén 2016 s.70). En etisk aspekt är att undersöka något av betydelse och man kan fråga: För vem är forskningsfrågan värdefull och på vilket sätt? Inom humanforskning kan en studie antas kunna vara till nytta för individen, samhället och professionen (Ibid. s.77).

Då forskning bedrivs är det viktigt att följa god vetenskaplig praxis för att studien ska anses vara etiskt godtagbar, tillförlitlig och trovärdig. Forskningsetiska delegationen i

Finland utkommit med anvisningar för god vetenskaplig praxis år 2012. Forskning ska utföras hederligt, noggrant och omsorgsfullt i alla skeden; i forskningen, i dokumenteringen och presentationen av resultaten samt i bedömningen av undersökningen och resultaten (Forskningsetiska delegationen 2012). I studien beskrivs noggrant hur artiklar och annat material sökts genom att redovisa databaser, sökord och avgränsningar. Hänvisningar till andra forskares publikationer har utförts på ett korrekt sätt för att respektera deras arbete och resultat.

The general way of approaching the reliability problem is to make as many steps operational as possible and to conduct research as if someone were always looking over your shoulder. (Yin 1994 s. 37)

Etiska frågor gäller också litteraturstudier. Begränsade språkkunskaper i främmande språk och metodologiska kunskaper för att förstå och bedöma det material som ingår kan medföra risk för feltolkningar och det kan förekomma en risk för att olika grupper beskrivs nedlåtande (Henricson & Billhult, 2017 s. 86). Medvetenhet om att forskaren som person har betydelse och det faktum att skribenten vet och kan en hel del innan studien påbörjas och har en förståelse av studieobjektet, också värderingar och erfarenheter är av betydelse. Då forskaren öppet reflekterar över sin förförståelse, ökar studiens pålitlighet (Henricson & Billhult, 2017 s. 46). Egen förförståelse, värderingar och erfarenheter kan ha präglat vilka artiklar som valdes samt inverkat på hur artiklarnas relevans till forskningsfrågorna uppfattats. Risker för att relevant litteratur inte väljs med minskades eftersom urvalet bedömdes tillsammans. Fler av artiklarna och litteraturen är skrivna på engelska och det är möjligt att eventuella feltolkningar förekommer på grund av nyanser i språket.

6 RESULTAT

Resultatet utformades i fyra huvudteman och tolv underkategorier som presenteras nedan.

6.1 Erfarenheter

Upplevelser av utmaningar framkom som huvudtemat och underteman löd: organisatoriska utmaningar, tid och resurs, tystnadsplikt, utmaningar i samarbetet, personliga egenskaper samt arbetsbelastning.

Tabell 4 Huvudtema och underteman gällande utmaningar

Huvudtema	Underteman
Erfarenheter av olika utmaningar	<ul style="list-style-type: none"> - Organisatoriska utmaningar - Tid och resurs - Tystnadsplikt - Utmaningar i samarbetet - Personliga egenskaper - Arbetsbelastning

6.1.1 Organisatoriska utmaningar

Törnsén (2014) och Nyhus et al. (2014) lyfter fram i sina rapporter att verksamheten inklusive elevhälsan behöver ledning och styrning. Ledningen av elevhälsan visar sig vara otydlig samt begränsad eftersom elevhälsopersonalen ofta har flera arbetsenheter och för att rektorer inte fullt ut äger möjligheten att styra över elevhälsopersonalens prioriteringar. En rapport av Hylander & Skott (2020), Nyhus et al. (2014) samt en norsk studie utförd av Mælan et al. (2019) för fram att den största utmaningen för teamen å ena sidan var bristande ledningskontinuitet och å andra sidan för rektorerna bristande

kontinuitet i teamen, vilket påverkade elevhälsoarbetet negativt och gjorde arbetet mer tidskrävande.

Suhola (2017) beskriver i sin avhandling ständig förnyelse av bland annat vision, mission, strategier, rapporteringar och kvalitetsmätning. En stor del av elevhälsopersonalens arbetstid går åt till fortbildning för att ta till sig nya program och tiden att ta till sig förändringarna är begränsad. Olika politiska och administrativa faktorer i verksamhetsmiljön försvårar det praktiska arbetet hos elevvården och då politiska linjedragningar görs upp hörs behov från fälten inte. Rova (2019) lyfter fram att det saknas fungerande strukturer för samverkan mellan elevhälsan och övrig skolpersonal. Både Hietanen-Peltola et al. (2021) och Refsnes et al. (2018) tar upp att det inte finns ett implementerat system för arbete med psykisk ohälsa, vilket innebär stora variationer i verksamhetskulturen och hur de professionella arbetar i skolorna.

De professionella reflekterar över sitt eget sätt att agera, ifrågasätter gällande praxis och lyfter fram klara missförhållanden, men upplever det svårt att förändra på grund av begränsade möjligheter till samarbete med den pedagogiska personalen. (Hellsten et al. 2021) Elevhälsan är en delad verklighet och det är därmed utmanande att förverkliga gemensamma centrala mål och kännetecken. Detta kan bero på olika traditioner, utgångspunkter och antaganden inom olika vetenskapsområden. Inget område ska ifrågasättas; i stället borde man sträva efter att hitta en balans mellan olika perspektiv. (Suhola 2017) Lärare upplevde samarbetet med andra professioner inom skolan lättillgängligt och stödjande medan samarbetet med institutioner utanför skolan (exempelvis sociala) ofta beskrevs som problematiska och upplevdes delvis mer belastande än stödjande. (Johansson-Gaimier & Kreitz-Sandberg 2018) Olika hälsofrämjande insatser i skolan kunde också präglas av nationellt finansierade försök. Insatserna hade olika fokus beroende på vem som låg bakom insatsen och i vilken utsträckning resursen sågs i sitt sammanhang. (Borg et al. 2014) Det upplevdes utmanande att implementera projektbaserade metoder i längden. (Skog Hansen et al. 2020)

6.1.2 Tid och resurs

I sex studier (Hylander & Skott 2020, Anvik & Waldahl 2018, Rova 2019, Reuterswärd & Hylander 2016, Hellsten et al. 2021 och Nyhus et al. 2014) nämndes tid som en bristvara i skolan och att tid verkade vara en förutsättning för att utveckla teamet och elevhälsoarbetet. Mælan et al. (2019) lyfte fram betydelsen av att bygga tvärprofessionella relationer för att förbättra samarbetet, men att utmaningen var att det fräntog tid från det vardagliga arbetet. Utmaningen gällande tid förekom också hos många rektorer; att ha tillräckligt med tid för elevhälsoarbetet för att få lärarna "med på kälken" och för att skapa en samsyn om elevhälsa i hela skolan. (Hylander 2018)

Elevhälsopersonal arbetade oftast på fler enheter, vilket innebar samarbete med flera skolsamfund, flera samarbetsparterners och arbetstid som gick åt att förflytta sig mellan enheterna. (Hietanen-Peltola et al. 2021, Hylander 2018) Trots det upplevde hälften av elevvårdspersonalen att de hade tillräckligt arbetstid för att utföra ett kvalitativt arbete enligt en finländsk rapport av Hietanen-Peltola et al. (2021). Hälsovårdare upplevde det svårhanterligt då lärare spontant önskade att hen skulle tala med en elev, eftersom det fanns andra överenskomna samtal eller uppgifter inbokade. (Federici et al. 2020, Hylander 2018) Ökade resurser och en bindande dimensionering av resursen kunde förbättra omständigheterna (Hietanen-Peltola et al. 2021).

6.1.3 Tystnadsplikt

Hietanen-Peltola et al. (2021) lyfter fram i sin rapport att det fortfarande förekommer förfaringssätt i skolan som är problematiska med tanke på sekretessen. Elevvårdsärenden behandlas i pedagogiska grupper, vilket sårar elevens rättigheter och strider mot lagen. Ibland fattas beslut gällande eleven, utan elevens eller vårdnadshavarens närvaro och samtycke. Lagstiftningen och dess splittring har gjort att informationsgången mellan olika aktörer ibland fungerar, osmidigt (Suhola 2017, Reuterswärd & Hylander 2016). Johannessen et al. (2019) beskriver i en facktidskrift att professioner lyder olika lagstiftning och har olika sätt att tolka lagen. Detta utmanar det tvärprofessionella och myndighetsövergripande samarbetsprocesserna, vilket kan medföra allvarliga konsekvenser för barnet.

Malmberg-Heimonen et al. (2020) nämner likaså att informationsdelningen är en utmaning. Lärare har ett stort behov att be om råd, hjälp och stöd av elevhälsans professioner, men oenigheten gällande vilken information man kan och bör dela med varandra upplevs utmanande. Ofta är läraren inblandad då en elev hänvisas till elevhälsotjänster, bidrar med bakgrundsinformation och är den som känner eleven bäst.

Lärare saknade ofta mer information och återkoppling och önskade en större öppenhet. (Federici et al. 2020, Mælan et al. 2019, Refsnes & Danielsen 2018) Det verkade som om de flesta utmaningar som rörde tystnadsplikten i praktiken kunde lösas genom samtyckesförklaringar. (Borg et al. 2015, Larsliden & Nilholm 2021, Skog Hansen et al. 2020) System för informationsdelning och rutiner för hur man ber om samtycke lyftes fram som ett utvecklingsbehov. (Skog Hansen et al. 2020, Borg et al. 2015) Både Larsliden & Nilholm (2021) och Malmberg-Heimonen et al. (2020) beskriver praxis som var fördelaktig för samarbetet - att rutinmässigt fråga föräldrar (och elever beroende på mognad) om gruppmedlemmar får dela konfidentiell information med varandra.

6.1.4 Utmaningar i samarbetet

Oro över arbetsgemenskapens verksamhet, interaktion och kultur uttrycktes; diskussion om att förändra strukturer förekom inte eller stagnerade, problem lyftes inte fram och samtalskulturen kunde upplevas negativ. (Peltola et al. 2020, Hellsten et al. 2021, Törnsén 2014) Professionernas olika mandat, ansvar, organisationskultur, intressen och kompetens kunde vara ett hinder för att bilda gemensamma samordnade åtgärder kring eleven. Ett elevärende kunde snabbt placeras i en sektor, vilket kunde vara ett hinder för andra sektors samarbete och samordning. Territoriellt tänkande kunde leda till domänkonflikter som hindrade fungerande lösningar. (Johannessen et al. 2019, Anvik & Waldahl 2018) Det förekom upplevelser hos lärarna att skolan är deras arena och kuratorer och dylika är lägre i skolans hierarki. (Gjertsen et al. 2018) Lärare ifrågasatte också "*vad som är skola och vad är vård?*" (Refsnes & Danielsen 2018).

Oprofessionellt bemötande i form av direkta och indirekta beskyllningar mellan olika professioner förekom gällande motivation, engagemang, professionellt kunnande

och ovilja att samarbeta. (Suhola 2017, Peltola et al. 2020) Processen mot ett gynnsamt och överenskommet mål kunde utmanas då enskilda aktörer i samarbetet hänvisade till rätten att fatta de slutliga besluten (Johannessen et al. 2019). Elevvårdspersonal önskade ett ökat samarbete för att bättre komma in i arbetsmiljön och ha en större påverkningsmöjlighet och upplevde att de inte bjöds in i diskussion och att mångprofessionaliteten inte togs till vara (Hellsten et al. 2021). Borg et al. (2015) tar upp i sin studie att trots att elevhälsoteamet upplevdes avlägsna från pedagogerna, ansågs de betydelsefulla för att bygga upp ett team runt läraren. I en studie nämndes att skolhälsovårdarna önskade arbeta med elever på en mer generell nivå för att kunna påverka livsstilsproblem och delta i diskussioner om värderingar och främjandet av en positiv skolmiljö, men tvekade eftersom kände att deras kompetens inte erkändes och att de saknade stöd från rektorn. (Reuterswärd & Hylander 2016) För att höja skolans elevhälsokompetens är det nödvändigt att gapet mellan elevhälsan och den pedagogiska personalen minskas (Hylander & Skott 2020, Hylander 2018). Gapet kan delvis bero på att olika professionella traditioner skapat specifika professionella identiteter och orientering, vilket ökat distansen (Suhola 2017). Klyftan mellan olika professioner borde avvecklas genom att kommunicera konflikterna och se på vilka områden man lyckats förbättra och utveckla (Hellsten et al. 2021).

Suhola (2017) lyfter fram skillnader i hur stöd förverkligades till exempel gällande tidpunkt för insats, delaktighet, serviceprocess och servicekedja. Skog Hansen et al. (2020) skriver i sin rapport att det är väsentligt att lägga tid på att klargöra och planera varje enskild aktörs roll, uttala förväntningar och klargöra den enskildes delaktighet. Enligt Hellsten (2021) förekommer en konflikt mellan det praktiska arbetet i skolan gentemot kraven på elevhälsoarbetet. Det som saknas i många elevvårdsplaner (eller behandlas väldigt lite) är beskrivningar på de enskilda professionernas uppdrag samt hur kontakten mellan elevhälsoteam och lärare ska utformas. (Hylander & Skott 2020, Rova 2019) Allmänt sett ses elevvården som ett sista halmstrå för studerande som har stora utmaningar (Suhola 2017, Guvå 2014).

En grundutmaning är att de olika professionerna inte förstår de andra aktörernas grundlogik, gränsvillkor, roll och rollerna upplevs luddiga. Förväntningar gentemot

elevvården och verksamhetsprocesser torde vara gemensamt definierade och i allas vetenskap (Suhola 2017, Hylander 2018, Nyhus et al. 2014). Varje profession måste klargöra sin kompetens och hur hen kan bidra i det hälsofrämjande arbetet enligt Rova (2019). Törnsén (2014) lyfte fram i Skolverkets rapport att ansvar upplevdes otydligt då flera professioner var involverade. Avsaknaden av en gemensam uppdragsuppfattning ledde till osäkerhet och ibland oenighet om de olika professionernas roller. Refsnes & Danielsen (2018), Hylander & Skott (2020) lyfter fram att lärarna upplevde det svårt att veta vad som förväntades av dem gällande arbete med studerande som hade utmaningar med sin psykiska hälsa och att de hade ett mycket större ansvar än vad andra anade.

Sometimes we teachers think: "OK, at least other professionals are in contact with the pupil now. The problems will be handled by someone who actually is a mental health professional, so I can focus on other tasks." But this attitude is actually not beneficial ....(Mælan et al. 2019 s. 432)

Det kunde upplevas svårt att fråga hjälp av andra, speciellt om den andra aktören inte var bekant med eleven eller ärendet (Peltola et al. 2020). Lärares uppfattningar av samarbete med elevhälsan påverkades av tidigare egna erfarenheter och föreställningar kring den egna identiteten och eventuell grupptillhörighet. (Johansson-Gaimer & Kreitz-Sandberg 2018). Fyra studier (Mælan et al. 2019, Refsnes & Danielsen 2018, Borg et al. 2015, Malmberg-Heimonen et al. 2020) lyfte fram att en tydlig rollfördelning kunde hjälpa lärarna att aktivt stödja eleven - det är viktigt att lärarna har kunskap om vem de kan konsultera i olika ärenden. Lärarna upplevde inte heller att elevhälsans professioner arbetade som ett team (Hylander & Skott 2020) och att relationen mellan de olika professionerna var svag - i vissa fall nästan frånvarande (Borg et al. 2015). Lärarna var nöjda med elevhälsans enskilda insatser, men såg inte samarbetet mellan dem och undrade över vad som pågick "bakom kulisserna" (Hylander & Skott 2020). Olika professioner inom elevhälsan upplevde att skolan hade många olikartade förväntningar på deras insatser. (Hylander 2018, Rova 2019, Reuterswärd & Hylander 2016) Både Isaksson & Larsson (2017) och Törnsén (2014) beskriver kuratorernas och lärares olika arbets- och förhållningssätt gällande problem av social karaktär. De beslut som fattades av lärare och kuratorer, betraktades ofta av det andra yrket som partiska eller otillräckliga samt att vissa behov inte beaktades tillräckligt. Suhola (2017) skriver i sin

avhandling att realistiska förväntningar på varandra och tillit mellan olika professioner och deras ståndpunkter är en förutsättning för samverkan.

Enligt studien av Borg et al. (2015) kunde bristande uppföljning eller hantering innebära potentiella konflikter från olika yrkesgrupper angående vem som ska göra vilka uppgifter. Sådana konflikter kunde ibland fortgå eftersom ledarskapet inte visste om vad som pågick och därmed inte ingrep. Konflikterna kunde leda till frustration, likgiltighet och maktlöshet hos anställda som upplevde att de inte var kopplade till skolans löpande verksamhet och att deras kompetens inte användes på bästa sätt.

Elevvård är ofta sammankopplat med problem, utmaningar och reaktivitet (Suhola 2017). Trots att professioner verkar vara överens om att arbetet ska utgå från ett salutogent och relationellt perspektiv, har arbetet en tendens att falla tillbaka till ett mer patogent och statiskt tänkande och då problematiseras inte pedagogiken eller skolan utan barnet. (Guvå 2014, Isaksson & Larsson 2017) Brist på samsyn och gemensamma mål som är kända och accepterade av alla lyftes fram i tre studier. (Hylander 2018, Guvå 2014, Törnsén 2014) Med en gemensam riktning och gemensamma mål kan arbetet utvärderas och resultatet ligga som grund för kvalitetsutveckling (Törnsén 2014). Inom elevhälsan finns olika perspektiv representerade; ett pedagogiskt, ett medicinskt samt ett psykologiskt och de professionella använder olika begrepp och ser på fenomen från olika synvinklar, vilket kan vara utmanande. De olika kompetenserna i elevhälso-teamet beskrivs genom benämning av särskilda uppgifter som utförs av särskilda professioner och det saknas en samsyn. (Suhola 2017, Hylander 2018) Guvå (2014) menar att med ett ökat samarbete mellan olika professioner kommer troligen skillnader mellan olika synsätt inte bara att märkas mer, utan kanske till och med medföra konflikter och delade uppfattningar mellan olika professioner. Ett mönster som till exempel nämndes i Isaksson & Larsson (2017) studie var att lärare upplevde att kuratorn inte tog tillräckligt hänsyn till lärarens organisatoriska planeringar för undervisningen, medan kuratorn upplevde att lärare inte gav tillräckligt uppmärksamhet åt elevers individuella behov.

6.1.5 Personliga egenskaper

Elevhälsan är som många andra verksamheter personberoende och kvaliteten på servicen är beroende av tjänsteinnehavarens personliga inställning och verksamhetsätt. (Törnsén 2014, Guvå 2014, Anvik & Waldahl 2018) Enligt en studie av Federici et al. (2020) upplevde rektorer att elevhälsans arbete baserade sig på vilka uppgifter som den professionella valde att fokusera på. Ibland ses inte de samlade ämnesresurserna i ett sammanhang och resultatet blir då slumpmässiga insatser som är relaterade till företagsamma individer i skolan eller till mer eller mindre ad hoc-försök från skolledningens sida att hantera olika utmaningar i miljön. Resultaten kan då vara personberoende och sakna kontinuitet och vara beroende av egna initiativ och tro på egen kompetens. Insatserna präglas i dessa fall av ett specifikt fokus, beroende på vem som ligger bakom och i vilken utsträckning resursen ses i sitt sammanhang. (Borg et al. 2014) Samarbetet var ofta uppbyggt på personliga relationer och en längre bekantskap snarare än på professionell specialisering. En fördel med sådana relationer kunde vara ömsesidigt förtroende, trygghet och god kommunikation. Samtidigt kunde ett samarbete byggt på personliga relationer vara en utmaning, framför allt då någon bytte jobb eller gick på ledighet. (Federici et al. 2020, Reuterswärd & Hylander, 2016) Nyutbildade lärare kunde uppleva det utmanande att inte lyckas i samarbetet med personer med lång arbetserfarenhet. (Johannessen et al. 2019)

6.1.6 Arbetsbelastning

Hietanen-Peltola et al. (2021), Peltola et al. (2020) och Törnsén (2014) lyfte fram psykiska belastningsfaktorer hos elevvårdspersonal gällande den egna orken och utmaningar att verka inom arbetsgemenskapen. Gränsdragning, hopplöshet, ovisshet och etiska frågor och att olika aktörer drar åt olika håll, var belastande upplevelser som nämndes. Elevvårdspersonal som arbetade på flera enheter och ibland med ett flertal chefer, beskrev en pressad arbetssituation. (Törnsén 2014) Lärare upplevde att elevvårdens arbete avlastade deras arbete och löste konkreta och akuta situationer i grupperna. (Federici et al. 2020) Dock kunde samarbetet upplevas belastande, eftersom det frantog tid från det egna arbetet (Hellsten et al. 2021) Arbetshandledning var ett

viktigt stöd med tanke på den egna orken.Handledning förverkligades över lag väl hos psykologer och kuratorer, men mer sällan hos skolhälsovårdare och skolläkare. (Hietanen-Peltola et al. 2021)

6.2 Framgångsfaktorer

Gemensamt ansvar och starkt ledarskap formades till ett huvudtema och underteman som framkom var samarbetsarenor och verksamhetssätt, tillit och respekt samt interaktion.

Tabell 5 Huvudtema och underteman gällande framgångsfaktorer

Huvudtema	Underteman
Gemensamt ansvar och ett starkt ledarskap	<ul style="list-style-type: none"> - Samarbetsarenor och verksamhetssätt - Tillit och respekt - Interaktion

En framgångsfaktor som framkom i resultaten var betydelsen av ett gemensamt ansvar, en uppfattning att elevhälsan är en del av skolans vardagliga verksamhet. Gränsöverskridande arbete betyder att man tar avstånd från sin egen ståndpunkt och får tillgång till de andra aktörernas perspektiv och förståelser. (Anvik & Waldahl 2018, Rova 2019) Gränsen måste sökas i samarbete. Då var och en i teamet tar ansvar tillsammans utvecklas ny kunskap. (Törnsén 2014, Rova 2019) I de mest framgångsrika teamen var elevhälsan inte en stödverksamhet till undervisningen utan en del av skolans kärnverksamhet. Allas röster var viktiga; varje deltagare uttalade sig utifrån egen expertroll och kompetens. Fokus låg på att se möjligheterna och det fanns en samsyn och samverkan mellan pedagoger och elevhälsopersonal. Det åtgärdande arbetet fokuserade på pedagogernas ansvar och strategier i stället för på elevens tillkortakommanden. Skolan och elevhälsoteamet utnyttjade hela skoldagen i ett förebyggande och hälsofrämjande arbete, till exempel sågs rasterna som viktiga arenor och enskilda elevärenden diskuterades i sista hand. (Hylander 2018, Guvå 2014)

Ledning av elevhälsoarbetet var en annan förutsättning för framgångsrikt elevhälsoarbete. Rektorn bör ha ett systemperspektiv i rollen som ledare av elevhälsoteamet. Det innebär att vara medveten om hur de olika relationerna påverkar varandra och samtidigt kunna se helheten i situationen. Förutom att aktörerna representerar olika områden och tjänster, behöva konstruktiv interaktion i mötet, vilket i hög grad blir på rektorns ansvar. (Frauenholtz et al. 2017, Johannessen et al. 2019, Rova 2019) Arbetet med teamet och hela skolan sker parallellt och kontinuerligt. (Hylander & Skott 2020, Hylander 2018). Framgångsrika rektorer visar att de tar ansvar för att verksamheten och har en rörelseriktning från ett nuläge till ett önskat läge med tydliga målsättningar. (Hylander 2018, Saltkjel et al. 2021) Hylander & Skott (2020) beskriver i sin rapport att rektors tilltro till den egna förmågan är av betydelse - det handlar om att kunna, vilja och våga leda både elevhälsans personal och lärare. Enligt Suhola (2017) skulle en tydligare normativ ledning möjliggöra en mer mål- och helhetsinriktad användning av resurser.

En framgångsfaktor som lyfts fram i Hylander & Skotts rapport (2020) var att rektor, lärare och elevhälsans personal kontinuerligt bygger tilltro till den gemensamma förmågan att höja skolans elevhälsa. Det är A och O att ledarskapet uppmuntrar samverkan (Skog Hansen et al. 2020). Det brister hos rektorer som inte får teamet att jobba tillsammans (Törnsén 2014). Somliga rektorer var engagerade i elevhälsoarbetet och betonade vikten av samarbete. Andra rektorer uppfattade elevhälsan som någonting vid sidan av deras ordinarie uppgifter som de saknade kontroll över eller kännedom om (Hylander 2018). Då rektorn lägger hög prioritet på mental hälsa och inser sambandet mellan måendet och inlärning, följer resten av kollegiet med. (Frauenholtz et al. 2017, Hylander & Skott 2020)

Avgörande framgångsfaktorer som lyftes fram var att skolledningen arbetade aktivt för att underlätta goda relationer i teamet, tydliggjorde att övriga aktörer välkomnades och önskades, visade att samarbetet prioriteras genom att aktivt delta i möten samt genom att bjuda in de externa aktörerna till olika evenemang på skolan. Detta gav tydliga signaler om att skolan ville inkludera och involvera och detta stärkte känslan av anknytning hos elevhälsopersonalen. (Malmberg - Heimonen et al. 2020)

6.2.1 Samarbetsarenor och verksamhetsätt

Rutiner är en förutsättning för elevhälsoarbetet och det verkar som om utgångspunkten fortfarande är en elevhälsa som fokuserar på att åtgärda ohälsa. (Törnsén 2014) Det mångprofessionella samarbetet gällande enskilda elevers ärenden, förverkligades på många varierande sätt i olika skolor. I en finländsk rapport av Hietanen-Peltola et al. (2021) framkom att 98% uppgav att expertgruppsmöten förverkligades lagenligt och 78 % uppgav att mångprofessionella elevvårdsärenden också behandlades i grupper som var samlade för att behandla pedagogiska frågor. Elevärenden förekom på studerandevårdsmöten enligt 42 %. En vanlig arbetsrutin var konsultation, likaså gemensamma mottagningar med ett arbetspar (Ibid. 2021). En annan förekommande arbetsrutin var att elevvårdsteamet träffade alla elever i små grupper vid studieövergångar (Larsliden & Nilholm 2021). Skog Hansen et al. (2020) tar upp vikten av regelbundna, obligatoriska möten med en klar agenda och struktur för att forma ett gemensamt tankesätt. Då ett team på allvar granskar sina möten, planer och rutiner kan brister bli synliga och tidigare tillvägagångssätt kan ifrågasättas. Det handlar även om att våga pröva nya strategier. (Hylander2018)

Informella samarbetsarenor var också betydelsefulla för erfarenhetsutbyte (Saltkjel et al. 2021). Det är viktigt att mötas fysiskt för att etablera en god samverkan (Christensen & Godo 2021). Månatliga reflektionsmöten som inkluderade rektorn eller lärarna var viktiga med tanke på jämlikhet, respekt för varandras kunskaper och färdigheter, för etablerandet av gemensamma synpunkter och för samordnandet av olika roller. (Larsliden & Nilholm 2021) Skog et al. (2020) beskriver i sin rapport sex punkter som är relaterade till att förbättra mångprofessionellt arbete. Dessa punkter är: 1) geografisk närhet 2) professioner med olika kunskap och kultur 3) ledarskap 4) motiverande system och ekonomi 5) resurser och tid 6) system och regelverk.

6.2.2 Tillit och respekt

Tre studier (Suhola 2017, Skog Hansen et al. 2020, Johannessen et al 2019) lyfter fram respekt och tillit som utgångspunkter för ett fungerande sektorsövergripande samarbete. Hur samarbetet fungerar beror på hur pass lyhörd personalen är för varandra (Törnsén

2014). Det är krävande att uppnå ett välfungerande samarbete trots faktum att teamen består av befintliga aktörer som redan känner varandra (Anvik & Waldahl 2018). Tilliten till varandras organisationer och kompetens ökar när olika professioner får möjlighet att samarbeta kring exempelvis sambedömningar (Lundin 2019). Det är viktigt att spendera tid tillsammans och etablera en förståelse av varandras kompetens för att sedan med låg tröskel kunna be andra om stöd. (Skog Hansen et al. 2020, Mælan et al. 2019)

6.2.3 Interaktion

För samarbete mellan de olika professionerna krävs en interprofessionell kommunikationsförmåga; en förmåga att kommunicera utanför sin egen professionsgräns. (Johansson-Gaimer & Kreitz-Sandberg 2018) Den interaktiva dimensionen är av stor betydelse för ett lyckat arbete. Teammedlemmar uttryckte att täta tvärprofessionella diskussioner bidrog till att alla var skärpta för att se komplexiteten i saker och ting, till exempel kombinationer av utmaningar hos elever. (Malmberg - Heimonen et al. 2020) Öppen kommunikation och ständig utvärdering samt en förståelse av de gemensamma målen och grunduppdraget nämndes som grundpelare för ett lyckat arbete. (Suhola 2017) Det är viktigt att varje profession i den samlade elevhälsan diskuterar vad begreppen förebyggande och främjande innebär och lär känna varandra och varandras kompetenser. (Rova 2019, Hylander 2018)

6.3 Utvecklingsbehov

Resultatet utmynnade i två huvudteman och tre underteman. Huvudteman för vad som borde utvecklas inom elevhälsan var behov av mer kunskap och utvecklandet av en starkare samsyn och ett starkt ledarskap. Under huvudtemat "Behov av mer kunskap" framkom tre underteman; behov av fortbildning, mer kännedom om varandras kompetens och utvecklande av nya arbetsformer.

Tabell 6 Huvudtema och underteman gällande utvecklingsbehov

Huvudtema	Underteman
Behov av mer kunskap	<ul style="list-style-type: none"> - Behov av fortbildning - Mer kännedom om varandras kompetens - Utvecklande av nya arbetsformer
Stärkt samsyn och ledarskap	

6.3.1 Behov av fortbildning

Det förekom begränsningar i den egna eller andra professioners grundläggande förståelse eller kunskap. Möjlighet till fördjupande, kompletterande och repeterande fortbildning önskades. (Suhola 2017) Rektors och lärares kunnande om studerandevårdslagen borde stärkas och följas upp (Hietanen-Peltola et al. 2021). Professionerna bör ges förutsättningar till att hållas uppdaterade kring aktuell forskning inom sitt område och aktivt bidra till skolutveckling genom ett systematiskt kvalitetsarbete. (Rova 2019) Enligt Hietanen-Peltola et al. (2021) uppnåddes inte rekommendationen på fortbildning, som är en viktig del av att utveckla det professionella kunnandet. Regelbunden fortbildning är nödvändigt för att bli en kompetent samarbetare enligt studier av Törnsén (2014) och Skog Hansen et al. (2020) Behovet av kompetensutveckling uttrycktes hos både lärare och elevvårdspersonal. Kompetensutveckling för samarbete är något som professionsutbildningarna i framtiden borde fästa mer uppmärksamhet på. (Gjertsen et al. 2018)

6.3.2 Mer kännedom om varandras kompetens

Det är nödvändigt att det finns tid för att skapa ömsesidig förståelse och klargöra de olika aktörernas roller och vad de kan bidra med. Att uppfatta elevvårdsteamet som en samordnad enhet som fördelar uppgifter sinsemellan i form av ett multiprofessionellt team. (Anvik & Waldahl 2018) För att komma fram till gemensamt formulerade

utgångspunkter och målbilder, behövs samverkan mellan chefer och ledare för elevhälsan. (Törnsén 2014)

Tre studier (Frauenholtz et al. 2017, Hietanen-Peltola et al. 2021, Hylander & Skott 2020) lyfter fram behov av fortbildning för skolpersonal om barns och ungas utmaningar och mentala hälsa, både formella och informella, med exempelvis kuratorn i en koordinerande roll. I flera studier nämndes att skolpersonal hade för lite kunskap om tecken på mental ohälsa hos barn samt att se olika indikationer på mentala utmaningar. (Frauenholtz et al. 2017, Refsnes & Danielsen 2018, Christensen & Godo 2021, Lundin 2019, Mælan et al. 2019) Skolan kände inte heller till mentalvården och dess arbetssätt, vilket kunde vara ett hinder för ett effektivt samarbete. (Frauenholtz et al. 2017)

6.3.3 Utvecklande av nya arbetsformer

Flera av lärarna uttryckte önskemål om fler professioner på skolan för att lösa komplexa elevsituationer som lärarna upplevde att de inte hade kompetens att lösa ensamma. (Törnsén 2014, Borg et al. 2015) Å ena sidan behövs mera resurser eller resurser med högre kompetens och å andra sidan behövs strategier, förmåga och villighet att använda de resurser som finns tillgängliga. (Borg et al. 2015, Christensen & Godo 2021) Det är inte väsentligt att sudda ut gränserna mellan olika professioner eller att få dem att flyta samman, utan att samarbeta på gränssnittet. Peltola et al. (2020) skriver att det kan kännas obekvämt och utmanande att arbeta på gränssnittet, men att det är nödvändigt för att kunna utvecklas. Att stanna på sin bekvämlighetszon, hålla fast vid sina rutiner och arbetssätt kan bli ett hinder för samarbetet.

6.3.4 Stärkt samsyn och ledarskap

Enligt Hylander (2018) och Skog Hansen et al. (2020) var det arbete som framför allt behövde förbättras dialogen mellan lärare och elevvårdspersonal och definiera en gemensam förståelse. En uppmuntrande, trygg miljö som tar till vara olikheterna stöder arbetet på gränssnittet. (Peltola et al. 2020) Professionellas engagemang i relationell interaktion är en nödvändighet för att kunna jobba med ett holistiskt tillnärmelsesätt. (Skog Hansen et al. 2020) Genom att identifiera den "gemensamma grunden" som delas

av elevvårdspersonalen och lärare; insatser och aktiviteter, läggs fokus på hur man bygger förtroende och samverkan mellan olika professioner och dess organisationer. (Testa & Renwick 2020, Nyhus et al. 2014) Viktiga ingredienser i utvecklingsarbetet är professionernas förhandling för att komma fram till en gemensam syn på elevhälsokompetens genom att skapa tillhörighet i teamet, ifrågasätta tidigare rutiner, ifrågasätta egna och andras insatser samt skapa konkreta nya rutiner. (Hylander 2018)

För att aktivt utnyttja resurser i skolan är det viktigt med en aktiv ledning som tar ansvar för att utveckla en gemensam förståelse och som känner till hur de olika insatserna fördelas och kompletterar varandra. Detta kräver avsevärd professionell och processuell kompetens. (Borg et al. 2015) Elevhälsoproblem och skolutvecklingsfrågor är processer som samspelar med varandra och det är svårt att utveckla om processerna inte samverkar, i stället kan det uppstå spänningsfält. (Rova 2019)

6.4 Sammanfattning

Erfarenheter av samverkan mellan olika professioner som framkom var utmaningar på olika plan. Organisatoriska utmaningar hur arbetet är strukturerat och tid och resurs för uppdraget var faktorer som nämndes. Utmaningar i samarbetet, rollfördelning, upplevelser av en klyfta mellan professioner och oklarhet hur information kan delas mellan professioner var andra faktorer som lyftes fram. Elevhälsoarbetet verkade vara personberoende så som i många andra verksamheter. Arbetsbelastning som påverkade den egna orken framkom också i resultaten.

Som utvecklingsbehov nämndes behov av mer kunskap, vilket omfattade fortbildning till exempel om mental hälsa, mer kunskap om de olika aktörernas kompetens och vad de kan bidra med samt behov av att utveckla nya arbetsformer. Ett annat tema som framkom var ett behov av en stärkt samsyn och en förutsättning till det är en stark ledning som innehar en helhetsuppfattning.

Resultaten av framgångsfaktorer illustreras i figur 5. Huset symboliserar skolbyggnaden som är ett system bestående av olika delar som bildar en helhet. De olika våningarna beskriver systemets olika nivåer: individ-, grupp- och organisationsnivå. Det viktiga i

arbetet sker på gränssnittet. (Öqvist 2008) Grunden som arbetet byggs upp på är lagar, styrdokument och på en känsla av sammanhang och KASAM kan fungera som ett gemensamt språk i elevhälsoarbetet. (Berger 2021) Organisationen och ledningen av elevhälsa bör se till att det finns tid och resurs för att kunna arbeta utifrån ett salutogent synsätt (Hylander & Skott 2020). Ledningen av elevhälsan har en viktig roll. Då rektor lägger hög prioritet på elevhälsa följer resten med. (Frauenholtz et al. 2017) Inom elevhälsoteamet behövs en känsla av gemensamt ansvar och samsyn, arenor att mötas för att kunna diskutera och utveckla nya arbetssätt och för att bygga upp tillit och respekt för varandra och varandras kompetens. (Guvå 2014, Christensen & Godo 2021) Den enskilde professionella bör ta ansvar över att utveckla sin egen kompetens och ta hand om sin egen ork, exempelvis genom arbetshandledning (Hietanen-Peltola et al. 2021). Roken som kommer ur skorstenen symboliserar samverkan som uppstår då de rätta förutsättningarna för arbetet finns.

Figur 5 Illustration av framgångsfaktorer gällande samverkan inom elevhälsoarbetet

7 DISKUSSION

I följande kapitel diskuteras studiens resultat gentemot tidigare forskning och den teoretiska referensramen som omfattar Systemteorin av Öqvist samt teorin om Känslan av sammanhang (KASAM) av sociologen Aron Antonovsky.

7.1 Resultatdiskussion

Resultatdiskussionen delas in enligt forskningsfrågorna för att ha en tydlig struktur för läsaren. Forskningsfrågorna löd:

- Vilka erfarenheter av samverkan förekommer hos olika professioner inom elevhälsan?
- Vilka framgångsfaktorer lyfts fram gällande samverkan inom det individuella elevhälsoarbetet?
- Vilka utvecklingsbehov identifieras?

7.1.1 Erfarenheter av samverkan

Utifrån resultaten kan man se att en vanligt förekommande erfarenhet av samverkan inom elevhälsan var utmaningar av olika slag på olika nivåer; på individ-, grupp- och organisationsnivå. I resultatet framkom att olika politiska och administrativa faktorer försvårar det praktiska arbetet. Organisatoriska utmaningar upplevdes gällande ledningen av elevhälsa, hur elevhälsan är organiserad samt vilken tid och resurs finns utsatt för uppdragen. Detta stämmer överens med Isoherranen (2012) som i sin avhandling beskrev att en utmaning som framkom var organisationens struktur som inte alltid möjliggjorde att skapa gemensam information och gemensamma verksamhetsmodeller. Organisationernas ledning behöver se över ekonomiska och administrativa rutiner och skapa yttre förutsättningar för arbetet. (Isoherranen 2012) På gruppnivå upplevdes informationsgången utmanande på grund av lagstiftning och dess splittring, trots att de flesta utmaningar kunde lösas genom samtyckesförklaringar. Förfaringssätt till samtycke beskrivs i studiens bakgrund i stycket som behandlar

sekretess och expertgrupp. (Lag om elev- och studerandevård 1287/2013, Perälä et al 2015)

Elevhälsan kan förklaras som en delad verklighet och det är därför utmanande att förverkliga centrala gemensamma mål och kännetecken. Ett annat resultat som tydligt framträdde var otydlighet gällande olika yrkesroller och vilka förväntningar olika aktörer hade på varandra. Ansvaret för vem som ska göra vad ledde också till osäkerhet om hur man på bästa sätt kunde stöda eleven. Relationen mellan olika professioner kunde vara svag och det uppstod därmed en klyfta mellan olika aktörer som uppstått bland annat av olika professionella traditioner och territoriellt tänkande. Abrahamsson (2007) lyfter fram i tidigare forskning om tvärsektoriell samverkan som en fallgrop samma upplevelse av ”vi och dom” tänk. För att skapa förutsättningar för tvärsektoriellt samarbete behövs en rad synsätt diskuteras och övervägas.

Ett annat resultat var att det förekom en bristande samsyn trots att olika professioner var överens om ett salutogent och relationellt perspektiv. Dessa olika utmaningar kunde till och med leda till konflikter. Då det finns en samsyn och ett gemensamt språk mellan olika yrkesgrupper är det möjligt att arbeta mot gemensamma mål. KASAM kan fungera som en utgångspunkt inom elevhälsoarbetet och som ett gemensamt språk för att skapa en samsyn. (Berger 2021)

Ur resultaten framkom att elevhälsan, liksom inom många andra verksamheter, är personberoende, det vill säga servicen är beroende av personlig inställning och verksamhetssätt. Samverkan var ofta uppbyggt på personliga relationer som byggde på tillit, trygghet och god kommunikation. Enligt Berger (2021) är tre viktiga komponenter för samverkan: ledning, struktur och samsyn. Psykiska belastningsfaktorer hos elevvårdspersonal och den egna orken var faktorer som framkom i resultaten, likaså utmaningar att verka i arbetsgemenskapen.

7.1.2 Framgångsfaktorer

En framgångsfaktor som lyftes fram i resultaten var betydelsen av ledarskap. Rektorn bör ha ett systemperspektiv med sig i rollen som ledare av elevhälsoteamet, vilket

innebär att vara medveten om hur de olika relationerna påverkar varandra och samtidigt greppa helheten. Enligt systemteoretiker Senge behövs ett systemtänkande för skapandet av en lärande organisation, en ram att se samband i stället för enskilda föremål. (Öqvist 2008) Hietanen-Peltola et al. (2019) betonar också betydelsen av ledarskap, att en god ledning är en förutsättning för att alla som verkar i läroinrättningen känner till studerandevårdsarbetet och förbinder sig till att främja hälsa och välbefinnande.

En god ledare skapar bra samspel och dynamik mellan medlemmarna i gruppen. Rektor ska visa att hen tar ansvar för att verksamheten har en rörelseriktning från ett nuläge till ett önskat läge med tydliga mål. Det handlar om att kunna, vilja och våga leda både elevhälsans personal och lärare. Detta stämmer överens med Öqvist (2008), som skriver att ledaren förväntas ta på sig "den stora hatten" och ta behörighet, formulera gränsvillkor, göra klart sin ståndpunkt i olika frågor, förmedla idéer, sätta gränser och peka på väsentligheter.

Framgångsfaktorer som lyfts fram av Malmberg - Heimonen et al. (2020) var att skolledningen hade arbetat aktivt för att underlätta goda relationer i teamet och bland annat bjudit in de externa representanterna till olika professionella och sociala evenemang på skolan. Det ger tydliga signaler om att skolan vill inkludera och involvera dem och stärker känslan av anknytning till skolan. Berger (2021) förklarar att då KASAM fungerar som en utgångspunkt inom elevhälsoarbetet och det finns en samsyn och språk mellan olika yrkesgrupper blir skolan tillgänglig för alla.

Gemensamt ansvar var en annan framgångsfaktor - att alla aktörer är delaktiga i varandras verksamheter och att elevhälsan är en del av skolans kärnverksamhet. Alla deltagare är viktiga och uttalar sig ifrån sin kompetens och expertroll och fokus ligger på att se möjligheterna. Enligt Hietanen – Peltola et al. (2019) ska alla inom läroinrättningen ska känna till elevvårdsarbetet och förbinda sig till att främja hälsa och välbefinnande.

7.1.3 Utvecklingsbehov

Kompetensutveckling och fortbildning var utvecklingsbehov som lyftes fram i materialet. Möjlighet till fördjupande, kompletterande och repeterande fortbildning önskades; både formella och informella fortbildningar om barns och ungas utmaningar och mentala hälsa var exempel som nämndes. Mer kännedom om mentalvården och dess arbetssätt var ett annat exempel på kompetensutvecklingsbehov som nämndes. Att utveckla nya rutiner och arbetssätt var en annan faktor som framkom i materialet. Abrahamssons (2007) resultat korrelerar med dessa resultat. I artikeln skriver hon att personalen behöver tänka på sin egen och professionens utveckling samt aspekter av den organisationskultur som de representerar och arbetar för. Olikheter kan resultera i lärande och utveckling inom gruppen, som i sin tur kan leda till utveckling och nytänkande i verksamheten och man kan undvika att olikheter blir grogrund för problem inom samverkan. Att hitta nya arbetssätt på gränssnittet samt förmåga och villighet att använda de resurser som finns var exempel på vad som kunde utvecklas. Enligt Systemteorin sker det viktiga inom en organisation alltid i gränssnitten och passagera mellan systemets delar och nivåer. (Öqvist 2008)

Resultaten kan kopplas till tidigare forskning; utvärderingen av NCU (2017) betonade vikten av gemensamma fortbildningstillfällen och samarbetsforum för utbildningsanordnare och studerandevårdspersonal för mer kunskap om studerandevårdslagen och att arbetet inom expertgrupper borde förtydligas (Frisk et al. 2018). Social- och hälsovårdsministeriet (2022) har betonat att i och med social- och hälsovårdsreformen har kuratorer och psykologer möjlighet att få mer professionellt stöd och utvecklas i sin yrkesroll och det blir möjligt att anpassa elevhälsotjänsterna för barn och unga till smidiga kedjor. Välfärdsområdena kommer från och med 2023 att svara för helheten av tjänsterna, vilket gör det möjligt att erbjuda jämlika tjänster med högklassig nivå. (Social- och hälsovårdsministeriet 2022)

Tid för att skapa en ömsesidig förståelse och klargöra de olika aktörernas roller och vad de kan bidra med mellan lärare och elevvårdspersonal för att definiera en gemensam förståelse är en viktig aspekt. Professionellas engagemang i relationell interaktion är en

nödvändighet för att kunna jobba med ett holistiskt tillnärmelsesätt. Ett holistiskt salutogent synsätt handlar om att rikta fokus på det friska och välfungerande i stället för att prata om problem. Med det salutogena synsättet är det lättare att arbeta förebyggande och tidiga insatser i stället för brandsläckning (Berger 2021) En förutsättning för att skapa en samsyn är en aktiv ledning som tar ansvar för att utveckla en gemensam förståelse bland involverade professionell och processuell kompetens. KASAM kan fungera som en utgångspunkt även inom elevhälsoarbete och fungera som ett gemensamt språk som gör det enklare att skapa en samsyn mellan de olika professionerna och således arbeta mot gemensamma mål. KASAM som arbetsverktyg kräver inga mallar eller dokument, det räcker med att rita tre spalter för att utvärdera om hanterbarhet, tillgänglighet och meningsfullhet uppfylls. (Berger 2021) Tidigare forskning tar upp betydelsen av att arbetet inom elevhälsa ses som ett gemensamt ansvar och att det finns en gemensam förståelse för uppdraget för att undvika osäkerhet. (Hjärne 2018). Partanen (2012) skriver att lärare med sina olika bakgrunder kanske inte har en så tydlig bild av vad som verkligen ingår i läraruppdraget. Om ledningen inte är tydlig och det inte finns en samsyn i kollegiet kan det leda till okorrekta prioriteringar. Enligt systemteorin går ledarens uppgift ut på att hantera gränssnitten i organisationen och sköta gränssnittet mellan systemet och omvärlden och kunna se alla och vara synlig för alla. Ledaren ska ge riktning, motivera till förändring samt skapa en stödjande kultur av ständiga förbättringar som gör framgång möjlig. (Öqvist 2008)

7.2 Metoddiskussion

I metoddiskussionen är tanken att påvisa hur kvaliteten i arbetet säkerställts och att diskutera bland annat datainsamling, granskning och analys. Det är viktigt att diskutera både styrkor och svagheter i arbetet. (Henricson 2016 s. 472) Valet av metod baserades på syftet och frågeställningarna i arbetet. En Scoping studie ger större frihet än en systematisk litteraturstudie, eftersom det är möjligt att förändra på inklusions- och exklusionskriterierna under arbetets gång. (O'Malley & Arksey 2005) En scoping studie kan ses som en rekognosering över ett ämnesområde. Tanken var redan i idéfasen att skapa en så bred översiktsbild som möjligt av området då det gäller samverkan mellan olika aktörer inom elevhälsa. Eftersom "samverkan" är ett brett begrepp gjordes en bred

datasökning i flera databaser och på myndigheters sidor. Att undersöka samverkan genom en intervjustudie eller genom en enkät hade också varit möjligt, men syftet var inte att lyfta fram en enskild skola, skolor eller upplevelser av enskild yrkeskategori inom ett visst område utan att skapa en större helhetsbild. Vi uteslöt systematisk litteraturstudie som metod då det inte fanns tillräckligt mycket tidigare forskning om specifikt detta ämne. En scoping studie gav möjlighet att inkludera så kallad ”grå litteratur”, vilket till exempel består av rapporter och utredningar från myndigheter.

Självständigt arbete ökar risken för att egen förförståelse färgar analysen av material. Teamarbete ger fördelar i alla steg i en scoping studie (Levac et al. 2010). Våra diskussioner under arbetets gång har varit en styrka för den färdiga produkten och triangulering i urvalsprocessen, extraheringen av data och skapande av teman till innehållsanalysen. Vi har arbetat tillsammans genom hela processen från idéfasen till resultatredovisningen, vilket varit en styrka i vårt arbete. En annan styrka är att vi har två olika professioner och utbildningsbakgrund, vilket givit bredd i diskussionerna.

I en scoping studie är innehållet det intressanta, inte forskningskvaliteten (Levac et al. 2010). Även om metoden ger en del frihet har vi haft stort fokus på att det material vi valt att inkludera skulle vara tillförlitligt. Teamarbete har varit en styrka då det gäller att se till att arbetet inte blir för brett under arbetets gång, även om vårt flödesschema visar en bred sökning som gjordes för att hitta relevant material för vår undersökning.

Att hitta forskningsartiklar var utmanande i de databaser som fanns tillgängliga. Inom forskningsområdet fanns inte en tillräcklig mängd forskningsartiklar, varav vi utvidgade sökningen till den ”gråa litteraturen”. Sökningar utfördes på myndigheters sidor i Norge, Sverige och Finland, för att kunna inkludera större forskningsrapporter. Valet av länderna baserade sig på att uppbyggnaden av skola och elevhälsa var jämförbara, eftersom samhället och strukturen är liknande i dessa länder. Utöver detta utfördes Google Scholar sökningar på norska, svenska och finska. (se bilaga 1). En möjlig svaghet i sökstrategin i Google Scholar var våra breda sökningar, vilket resulterade i många träffar. Då antalet träffar blir högt, finns det risk för att väsentliga data försvinner i mängden. Intressanta och relevanta slutarbeten på lägre nivå kunde tyvärr inte heller

inkluderas. Slutligen gjordes kedjesökningar från referenslistor från den litteratur vi använt oss av. Själva processen beskrivs mer detaljerat i prismaflödesschema i metodkapitlet. (se figur 3).

Scoping studie är en metod för litteraturstudier som inte lägger fokus på att bedöma artiklars vetenskapliga kvalitet, varmed tillförlitligheten till en viss del kan vara nedsatt. Vi bedömer trots det att det insamlade data som utgör kunskapsöversikten kring samverkan inom elevhälsa är tillförlitlig. En styrka i arbetet är att data är av nyare datum, vilket kan tänkas öka studiens trovärdighet. Data genomlästes noggrant och vi plockade ut meningsenheter som bedömdes relevanta med tanke på våra forskningsfrågor. Vi kategoriserade meningsenheterna och under arbetets gång bildades kategorier som sedan utmynnade i olika teman. Utmaningen var risken att missa väsentlig information i rapporterna då flera av dem var digra.

Tematisk analys som metod ger en hel del flexibilitet att tolka data, men det finns också en risk att missa nyanser. Metoden är därmed rätt subjektiv eftersom man förlitar sig på forskarens omdöme, vilket betyder att reflektion över egna val och tolkningar är viktiga. (Scribbr 2022) Vi har enligt bästa förmåga uppmärksammat på att inte plocka upp saker som inte finns, eller dolt saker som finns. Enligt Bryman (2011) saknar tematisk analys som metod ett tydligt tillvägagångssätt och det kunde vi hålla med om; att det var utmanade att få en översikt över hur analysmetoden ska användas, men vi anser trots det att metoden gav möjlighet att lyfta fram våra resultat. Enligt Yin (1994) borde forskning beskrivas så utförligt och transparent som möjligt, så att studien kan genomföras av en annan person och samma resultat uppnås. En svaghet i vår studie är att det kan vara utmanade att komma över exakt samma material eftersom egen förförståelse kan ha påverkat urvalet. Inkluderings- och exkluderingskriterierna fanns som stöd för att minska på risken.

Att genomföra det sjätte steget (konsultation) i ramverket av Arksey & O'Malley (2005) kunde ha gett ytterligare mer trovärdiga och användbara resultat, men på grund av den tid och resurs steget kräver valde vi att inte genomföra det.

8 SLUTSATSER

Det individuella elevhälsoarbetet har ett gemensamt fokus – att ge eleverna rätt stöd i rätt tid, jämlikt och med god kvalitet. Brister i samverkan och samsyn gör att det uppstår klyftor mellan professioner och parallella processer kan förekomma. Resultat från tidigare forskning tyder på att samma utmaningar funnits inom mångprofessionell samverkan över en längre tid. Vilka är orsakerna till att det är svårt att förändra trots att utmaningarna är kända?

Förutsättningar för samverkan är att det finns tillräckligt tid och resurs för uppdraget samt ett starkt ledarskap i spetsen som greppar helheten. Det behövs tid för att skapa en samsyn, för att skapa fungerande arbetsrutiner och samverka. Det viktiga i arbetet sker på gränssnitten mellan de olika delarna i systemet (Öqvist 2008). De olika aktörerna bör ha en upplevelse av att elevhälsan är ett gemensamt ansvar och uppdrag som baserar sig på tillit, respekt och interaktion. Klyftan mellan elevhälsopersonal och pedagoger behöver minskas. Ett utvecklingsbehov som uppdagades var behov av mer kunskap inom flera områden. Ledningen bör se över att det finns möjlighet till fortbildning och varje enskild professionell måste ta ansvar över att utveckla sin kompetens.

En idé på vidare forskning eller studie kunde vara att planera ett fortbildningstillfälle som en form av intervention för pedagoger och elevhälsopersonal. Fortbildningen skulle ha som mål att förtydliga roller inom elevhälsan, gå igenom praxis för konsultation och samarbete, förtydliga hur samtycke kan användas för att underlätta informationsdelning mellan professioner. Målet med fortbildningen skulle vara att i slutändan skapa en samsyn och en känsla av ett gemensamt ansvar och ledaren finns i spetsen och innehar en helhetssyn. En annan intressant vinkling kunde vara att ta reda på hur elever/studerande upplever det mångprofessionella stödet de erhåller och hur processen upplevs.

KÄLLOR

Abrahamsson, A., 2007, "Det var inte så lätt som vi trodde", Tvärspektoriell samverkan på en familjecentral. *Socialmedicinsk tidskrift* 6/2007, s. 529–540. Tillgänglig: [FULL-TEXT01.pdf \(diva-portal.org\)](#) Hämtad: 15.1.2022.

Anvik, C. & Waldahl, R. H., 2018, Sustainable Collaboration to Support Vulnerable Youth: Mental Health Support Teams in Upper Secondary School. *Social Inclusion*, 6(3), s. 282–288 Tillgänglig: <https://doi.org/10.17645/si.v6i3.1525> Hämtad: 8.1.2022.

Arksey, H. & O'Malley, L., 2005, Scoping studies: towards a methodological framework, *International Journal of Social Research Methodology*, 8(1), s.19-32.

Aveyard, H., 2019, *Doing a Literature Review in Health and Social Care: A Practical Guide*, Open University press, England.

Berger, M., 2021, *Elevhälsa och lärarhälsa: så arbetar vi med Känsla av sammanhang i skolan*, Studentlitteratur, Lund.

Booth, A., Sutton, A., Papaioannou, D., 2016, *Systematic approaches to a successful literature review*. 2 uppl., Sage, Los Angeles.

Borg, E., Drange, I., Fossetøl, K., Jarning, H., 2014, Et lag rundt læreren - en kunnskapsoversikt. AFI-rapport 8/2014, Arbeidsforskningsinstituttet rapportserie, Høgskolen i Oslo og Akershus. Tillgänglig: [Microsoft Word - r2014-8_Et lag rundt læreren.docx \(udir.no\)](#), Hämtad: 8.1.2022.

Borg, E., Christensen, H., Fossetøl, K., Pålshaugen, Ø., 2015, Hva lærerne ikke kan! Et kunnskapsgrunnlag for satsning på bruk av flerfaglig kompetanse i skolen. Oslo: AFI. Tillgänglig: https://www.researchgate.net/publication/291818340_Hva_laererne_ikke_kan_Et_kunnskapsgrunnlag_for_satsning_pa_bruk_av_flerfaglig_kompetanse_i_skolen, hämtad: 8.1.2022.

Braun, V. & Clarke, V., 2006, Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*.3 (2), s 77-101. Tillgänglig:

<https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa> Hämtad: 15.1.2022.

Bryman, A., 2011, *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2:a upplagan). Malmö, Liber.

Bäckström, B., 2022, Områdesvalet kan bli avgörande för elevernas välmående-gymnasist: ”Jag vill se mera av vårdarna, för man glömmer bort att de finns”, *Svenska Yle*, Tillgänglig: [Områdesvalet kan bli avgörande för elevernas välmående – gymnasist: "Jag vill se mera av vårdarna, för man glömmer bort att de finns" – Välfärdsområdesval 2022 – svenska.yle.fi](https://www.svenska.yle.fi/nyheter/2022-01-25/omradesvalet-kan-bli-avgorande-for-elevernars-velmaende-gymnasist-jag-vill-se-mera-av-vardarna-for-man-glommer-bort-att-de-finns-vaelfardsomradesval-2022-svenska.yle.fi), Hämtad: 25.1.2022.

Carlström, E. & Berlin, J., 2004, *Boken om team: en kunskapsöversikt om team och samarbete inom hälso- och sjukvården*. Stockholm: Landstingsförbundet.

Christensen, H. & Godo H.T., 2021, Tverrprofesjonelt samarbeid i skolen: lærerens forståelse av egen kjernekompetanse, *Norsk pedagogisk tidsskrift*, 105(1), s 17-28.

Federici, R.A., Helleve, A., Midthassel, U.V., Salvanes, K.V., Pedersen, C., Bergene, A. C., Bru, L.E., Rønsen, E., Vika, K.S., Wollscheid, S., 2020, *Et lag rundt eleven. Økt helsesykepleierressurs i systemrettet og strukturert samhandling med skole – en effektevaluering*. Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning, Rapport 2020:23. Tillgänglig: [Et lag rundt eleven : Økt helsesykepleierressurs i systemrettet og strukturert samarbeid med skole – en effektevaluering \(unit.no\)](https://www.unit.no/et-lag-rundt-eleven-0kt-helsesykepleierressurs-i-systemrettet-og-strukturert-samarbeid-med-skole-en-effektevaluering). Hämtad: 8.1.2022.

Fjällborg, U., 2019, Elevhälsa svårt men viktigt, *Chef&Ledarskap*, Lärarförbundet, Tillgänglig: [Elevhälsa svårt men viktigt | Chef & Ledarskap \(lararen.se\)](https://www.lararen.se/nyheter/2019-12-12/elevhalsa-svart-men-viktigt) Hämtad: 12.12.21.

Folkhälsomyndigheten, 2017, *Handledning för litteraturöversikter*. Tillgänglig: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/94c7c7cd41ca43b4be207c9b8c78df07/handledning-litteraturoversikter.pdf> Hämtad: 5.1.2022.

Forsberg, C. & Wengström, Y., 2017, *Att göra systematiska litteraturstudier*. Fjärde utgåvan. Natur och kultur.

Forskningsetiska delegationen, 2012, *God vetenskaplig praxis och handläggning av misstankar om avvikelser från den i Finland*, Tillgänglig: https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf. Hämtat: 25.9.2021.

Frauenholtz, S., Mendenhall, A.N., Moon, J., 2017, Role of School Employees Mental Health Knowledge in Interdisciplinary Collaborations to support the academic success of students experiencing mental health distress, *Children & Schools*, 39(2), s71-79. Tillgänglig: ERIC. Hämtad: 27.12.2021.

Frisk, T., Hietala, R., Kiesi, J., 2018, *Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 1287/2013 toimeenpanon arviointi ammatillisessa koulutuksessa*, Tiivistelmä, Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, Tillgänglig: https://karvi.fi/app/uploads/2018/04/Opiskeluhoolto_tiivistelm%C3%A4_ammattillinen-koulutus.pdf Hämtad: 28.11.2021.

Gjertsen, P-Å., Hansen, M.V., Juberg, A., 2018, Barnevernspedagogers, sosionomers og vernepleieres rolle og status i skolen, *Tidsskrift for velferdsforskning*. s.163–179. Tillgänglig: <https://doi.org/10.18261/issn.2464-3076-2018-02-05> Hämtad: 28.11.2021.

Guvå, G., 2014, Elevhälsans retorik och praktik, *Elevhälsan*, Skolverket. Tillgänglig: <https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65b141/1553965708630/pdf3288.pdf>, Hämtad:8.1.2022.

Hellsten, S., Suorsa, T., Muukkonen, H., 2021, “Tuottaaks meidän toiminta oikeesti hyvinvointia ja jaksamista?” – opiskeluhoitoryhmän ammattilaisten tulkinnat työn tavoitteista ja mahdollisuuksista yhteistyötä muovaamassa”, *Suomen kasvatustieteellinen aikakauskirja*, 52(3), s. 334–346 Tillgänglig: <https://journal.fi/kasvatus/article/view/112599> Hämtad: 27.11.2021.

Henricson, M. & Billhult, A., 2017. Kvalitativ metod. I: Henricson, M. red. *Vetenskaplig teori och metod*. (2. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Hietanen-Peltola, M., 2019, *Yksilökohtainen opiskeluhoito - Yhdessä oppilaan parhaaksi*, THL. Tillgänglig: [Yksilökohtainen opiskeluhoito \(vip-verkosto.fi\)](https://vip-verkosto.fi) Hämtad: 2.2.2022.

Hietanen-Peltola M., Laitinen K., Autio E., Palmqvist R. 2018. *Välbefinnande genom generellt inriktat arbete – elevhälsogruppen inom den grundläggande utbildningen*. Samarbete och delaktighet, Institutet för hälsa och välfärd,Handledning 11/2018. Tillgänglig:[URN ISBN 978-952-343-206-2.pdf \(julkari.fi\)](https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-206-2) Hämtad: 28.11.2021.

Hietanen-Peltola, M., Laitinen K., Järvinen, J., Fagerlund-Jalokinos, S., 2019, Toisella asteella toimien – opas oppilaitoksen opiskeluhoitoryhmälle, *Ohjaus*, 10, Tillgänglig:https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138568/URN_ISBN_978-952-343-374-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y Hämtad 16.9.2021.

Hietanen-Peltola M., Vaara S., Jahnukainen J., Laitinen K., 2021, *Voimavarana yhteistyö, opiskelupalvelujen seuranta*, Raportti, OPA 2020 perusopetus, Tillgänglig: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/142566/URN_ISBN_978-952-343-654-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y, Hämtad: 16.11.2021.

Hjörne, E., 2018, *Elevhälsa för ett förebyggande och hälsofrämjande arbete, Elevhälsoarbete under utveckling - en antologi*, FoU skriftserie nr. 8 (red. Löfberg, C.), s. 19–45. Tillgänglig: <https://csdsamverkan.se/download/18.125fbab170f31cc76941cdc/1585065937042/Elevh%C3%A4lsoarbete%20under%20utveckling.pdf#page=19> Hämtad:5.1.2022.

Hjörne, E. & Säljö, R., 2021, *Elevhälsa och en hälsofrämjande skolutveckling*, Gleerups Utbildning AB, Malmö.

Hylander,I., 2018, *Elevhälsoarbete under utveckling – en antologi “Perspektiv på yrkesroller och teamutveckling i elevhälsan”*, FoU skriftserie 8, Specialpedagogiska skolmyndigheten. Tillgänglig: <https://webbutiken.spsm.se/globalassets/publikationer/filer/elevhalsoarbete-under-utveckling--en-antologi-tillganglig-version.pdf/> , Hämtad:5.1.2022.

Hylander, I. Skott, P., 2020, *Samordning för ett hållbart elevhälsoarbete*, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Fou skriftserie 10. Tillgänglig: [Samordning för ett hållbart elevhälsoarbete \(spsm.se\)](#) Hämtad: 2.2.2022.

Hylander, I., 2011, *SAMVERKAN - professionellas föreställningar på elevhälsoarenan*, FOG-RAPPORTNR69/2011, Institutionen för Beteendevetenskap och lärande, Forum för organisations- och gruppforskning, Linköpings universitet. Tillgänglig: [Microsoft Word - mall.framsida.fograpport69.docx \(diva-portal.org\)](#) Hämtad: 15.1.2022.

Isaksson, C., Blom, B., Nygren, L., 2020, *Socialt arbete i skolan*, Studentlitteratur, Lund.

Isaksson, C. & Larsson, A., 2017, Jurisdiction in school social workers' and teachers' work for pupils' well-being, *Education Inquiry*, 8(3), s. 246-261. Tillgänglig: <https://doi.org/10.1080/20004508.2017.1318028> Hämtad: 1.2.2022.

Isoherranen, K., 2012, Uhka vai mahdollisuus – moniammatillista yhteistyötä kehittämässä, Akademisk avhandling, Helsingin yliopisto Sosiaalitieteiden laitos. Tillgänglig: [Uhka vai mahdollisuus - moniammatillista yhteistyötä kehittämässä \(helsinki.fi\)](#) Hämtad: 15.4.2022.

Johannessen, B., Skotheim, T., Ek Holst-Jæger J., 2019, Samarbeid om elever på tvers, Bedre skole, *Tidsskrift for lærere og skoleledere*. Tillgänglig: <https://www.utdanningsnytt.no/files/2020/07/08/BS0119-WEB.pdf> Hämtad: 8.1.2022.

Johansson - Gaimer, M. & Kreitz-Sandberg, S., 2018, Lärares uppfattning av samarbete med elevhälsan. *Venue*, 7(1), s.1–4. Tillgänglig: <https://doi.org/10.3384/venue.2001-788X.1871> Hämtad:5.1.2022.

Jägerskog, M., Schultz, K., Bracken, R., Bergling, K., 2021, ”Vi är skyldiga barn och unga hopp om en bättre morgondag”, *Dagens Samhälle*, Tillgänglig: [Så minskar vi den psykiska ohälsan bland barn och unga - Dagens Samhälle \(dagensamhalle.se\)](#) Hämtad: 12.12.2021.

Kovanen, R., 2020, "KENELLES TÄÄ OIKEESTAAN KUULUU?" *Oppilashuoltotyötä tukevan moniammatillisen yhteistyön toimintamallin kehittäminen*, examensarbete, Itä-suomen yliopisto, Filosofiska fakulteten.

Tillgänglig:<https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/23940/16076956551325629390.pdf> Hämtad: 17.9.2021.

Krumsvik, R. J., 2016, *En doktorgradsutdanning i endring: Et fokus på den artikkelbaserte ph.d.-avhandlingen*, Fagbokforlaget, Bergen.

Kunskapsguiden, 2019, *Förutsättningar för samverkan*. Tillgänglig: [Samverkan - Kunskapsguiden](#) Hämtad: 15.4.2022.

Lag om elev- och studerandevård 1287/2013, Finlands författningssamling. Tillgänglig: <https://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2013/20131287> Hämtad: 07.01.2022.

Lag om grundläggande utbildning 628/1998, Finlands författningssamling. Tillgänglig: <https://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/1998/19980628> Hämtad:07.01.2022.

Lag om patientens ställning och rättigheter 785/1992, Finlands författningssamling. Tillgänglig: <https://finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1992/19920785> Hämtad: 07.01.2022.

Larkin, M., Hemwood, M., Milne, A., 2018, Carer-related research and knowledge: Findings from a scoping review, *Health and Social Care in the community*. 2019, 27(1), s.55-67. Tillgänglig: <https://doi.org/10.1111/hsc.12586> Hämtad: 17.2.2022.

Larsliden B. & Nilholm C., 2021, Is it possible for pupil welfare teams to work health promoting and preventively? – A case study. *International Journal of Inclusive Education*, Tillgänglig: <https://doi.org/10.1080/13603116.2021.1941315> Hämtad: 15.1.2022.

Levac, D., Colquhoun, H., O'Brien K. K., 2010, Scoping studies: advancing the methodology, *Implementation Science*, 5 (69).

Tillgänglig:<https://implementationscience.biomedcentral.com/track/pdf/10.1186/1748-5908-5-69.pdf> Hämtad: 12.11.2021.

Lundin, N., 2019, Extern samverkan, *Elevhälsa*, 2/2019, Gothia, Stockholm.

Malmberg-Heimonen, I., Tøge, A. G., Lyng, S.T., Borg, E., Pålshaugen, Ø., Bakkeli, V., Wittrock, C., Christensen, H., Lund, T. Foss, K., Sehrish, A., 2020, *Et lag rundt eleven. En klynge-randomisert evaluering av log-modellen*, AFI-RAPPORT 2020:07, Oslo Metropolitan University. Tillgjenglig: [Et lag rundt eleven: LOG-modellen \(udir.no\)](https://www.dir.no/et-lag-rundt-eleven-log-modellen) Hämtad: 8.1.2021.

Malterud, K. 2017, *Kvalitative forskningsmetoder for medisin og helsefag*, 4 uppl., Universitetsforlaget, Oslo.

Munn, Z., Peters, M.D.J., Stern, C., Tufanaru, C., McArthur, A., Aromataris, E., 2018, Systematic review or scoping review? Guidance for authors when choosing between a systematic or scoping review approach, *BMC Medical Research Methodology*, 18:143. Tillgjenglig: <https://bmcmedresmethodol.biomedcentral.com/track/pdf/10.1186/s12874-018-0611-x.pdf> Hämtad: 6.11.2021.

Mælan, E.N., Eikeland, H., Tjomsland, H., Baklien, B., Thurston, M., 2019, Helping Teachers support pupils with mental health problems through inter-professional collaboration: A Qualitative Study of Teachers and School Principals, *Scandinavian Journal of Educational Research*, 64(3), s.425-439. Tillgjenglig: Eric Hämtad: 27.12.2021.

Nyhus, L., Myrbakken, K., Risløw, T. (2014). *Innenfor eller utenfor opplæringen? Rapport fra en intervjuundersøkelse i tre ungdomsskoler om bruken av sosial- og helsefaglig personell i skolene*, Arbeidsnotat nr. 203 /2014, Lillehammer University College. Tillgjenglig: https://brage.inn.no/innxmlui/bitstream/handle/11250/226174/203_arbnotat_2014.pdf?sequence=1&isAllowed=y Hämtad: 18.09.2021.

OECD, 2021, *All the lonely people: Education and loneliness*, Trends Shaping Education Spotlights, No. 23, OECD Publishing, Paris, Tillgjenglig: <https://doi.org/10.1787/23ac0e25-en> Hämtad: 26.9.2021.

OKM - Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2021, *Elev och studerandevård*. Tillgänglig: <https://okm.fi/sv/elev-och-studerandevard> Hämtad: 2.1.2022.

Partanen, P. 2012, *Att utveckla elevhälsa*. Skolutvecklarna Sverige AB, Östersund.

Peltola, M., Suorsa, T., Karhu, J., Soini, H., 2020, Huoli kytkeytyy osallisuuden rajapintoihin: Ammattilaisen arki oppilashuollon näyttämöillä, *Aikuiskasvatus -Rajoja Rikkova Tiedelehti*, 40(2), 127–138. Tillgänglig: <https://doi.org/10.33336/aik.95453> Hämtad: 5.1.2021.

Perälä, M-L., Hietanen-Peltola, M., Halme, N., Kanste, O., Pelkonen, M., Peltonen, H., Huurre, T., Pihkala, J., Heiliö, P-L., 2015, *Monialainen opiskeluhoito ja sen johtaminen*. Tillgänglig: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/126938/Monialainen_opiskeluhoito_Opas36.pdf?sequence=1&isAllowed=y Hämtad: 31.12.2021.

Peters, M., Godfrey, C., McInerney, P., Munn, Z., Tricco, A., Khalil, H., 2020, Chapter 11: Scoping Reviews (2020 version). I: Aromataris, E. & Munn, Z. (red.), *JBIManual for Evidence Synthesis*, JBI. Tillgänglig: [Updated methodological guidance for the conduct of scoping r... : JBI Evidence Synthesis \(lww.com\)](https://www.evidence-synthesis.org/documents/scoping-reviews/) Hämtad 16.4.2022.

Petticrew, M. & Roberts, H., 2006, *Systematic reviews in the social sciences: A practical guide*. Malden, MA, Blackwell Pub., Oxford. Tillgänglig: <https://fcsalud.ua.es/en/portal-de-investigacion/documentos/tools-for-the-bibliographic-research/guide-of-systematic-reviews-in-social-sciences.pdf> Hämtat: 16.12.2021.

Polit, D. F. & Beck, C. T., 2017, *Nursing Research: generating and assessing evidence for nursing practice*, uppl.10, Wolters Kluwer, Philadelphia.

Psykologiliitto, 2021, *Sote-uudistus hyväksyttiin eduskunnassa – suuri osa psykologeista siirtyy hyvinvointialueiden palvelukseen*, Tillgänglig: <https://www.psyli.fi/sote-uudistus-hyvaksyttiin-eduskunnassa-suuri-osa-psykologeista-siirtyy-hyvinvointialueiden-palvelukseen/> publicerad 23.6.2021 Hämtad: 6.11.2021.

Refsnes, H. A, Danielsen & A. G., 2018, Yrkesfaglærers opplevelse av sin rolle i det psykiske helsearbeidet. *Tidsskrift for psykisk helsearbeid*, 15(4) s.273 - 284.

Reuterswärd & Hylander, 2016. Shared responsibility: school nurses' experience of collaborating in school-based interprofessional teams. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*. 31 (2), s. 253-262. Tillgänglig: Academic Search Complete. Hämtad: 18.9.2021.

Rosén, M., 2016, Systematisk litteraturöversikt. I: Henricson, M., *Vetenskaplig teori och metod- Från idé till examination inom omvårdnad*, Studentlitteratur, Lund, s.429–446.

Rova, C., 2019, "Vi måste dansa tillsammans med våra olika professioner". FoUI RAPPORT 86:2019, Norrbottens Kommuner. Tillgänglig: <https://www.norrbottenskommuner.se/media/2455/foui-rapport-86-2019.pdf> Hämtad: 5.1.2022.

Runström Nilsson, P., 2017, *Elevhälsa, Samverka, förebygga, bygga*. Gleerups.

Saltkjel, T., Malmberg-Heimonen, I., Tøge, A. G., 2021, Betydningen av tverrprofesjonelt samarbeid for lærernes vurderinger av egen kompetanse til å tilpasse opplæring i skolen, *nordisk tidsskrift for utdanning og praksis*, 15(2), s. 36–52. Tillgänglig: <https://utdanningogpraksis.no/index.php/up/article/view/2836/5769> Hämtad: 28.12.2021.

Scribbr, 2022. *How to Do Thematic Analysis*. Tillgänglig: [How to Do Thematic Analysis | A Step-by-Step Guide & Examples \(scribbr.com\)](https://www.scribbr.com/academic-writing/how-to-do-thematic-analysis/) Hämtad: 22.4.2022.

Skog Hansen, I. L., Sten Jensen, R., Hansen, H. C., 2020, *Mind the gap! Nordic 0–24 collaboration on improved services to vulnerable children and young people, Final report from the process evaluation*, Faforeport, 2020(2), Tillgänglig: <https://fafo.no/images/pub/2020/20756.pdf> Hämtad: 14.1.2022.

Social- och hälsovårdsministeriet, 2020, *Framtidens social- och hälsocentral 2020-2022, Program och projekthandbok*, Social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2020:4). Tillgänglig:
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162021/STM_2020_4_j.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Hämtad: 12.09.2021.

SPSM, 2020, *Samverkan för elevhälsa*, Tillgänglig: [Samverkan för elevhälsa \(spsm.se\)](https://spsm.se) Hämtad: 23.2.2022.

Statsrådet, 2022, "Målet med ett jämlikt samhälle är att alla ska ha möjligheter att utbilda sig så långt vingarna bär". Tillgänglig:
<https://valtioneuvosto.fi/sv/marin/regeringen/regeringsprogrammet/kunnandets-bildningens-och-innovationernas-finland> Hämtad: 07.01.2022.

Suhola, T., 2017, *Asiakaslähtöisyys ja monialainen yhteistyö oppilashuollossa: oppilashuolto-prosessi systeemisellä palvelukokonaisuutena*, Lappeenranta University of Technology, Examensarbete doktorsgrad. Tillgänglig:
<https://lutpub.lut.fi/bitstream/handle/10024/130367/Timo%20Suhola%20A4.pdf?sequence=2&isAllowed=y>, Hämtad: 7.1.2022.

Svensson, M., 2021, "Ändra lagen så vi kan ta ansvar för barnen", *Folkbladet*. Tillgänglig: <https://www.folkbladet.nu/2021-12-21/andra-lagen-sa-vi-kan-ta-ansvar-for-barnen> Hämtad: 16.1.2022.

Testa, D. & Renwick, K., 2020, Interprofessional Collaborating: A model that prepares Undergraduate teachers and social workers for interprofessional practice in schools. *Higher Education Studies*, 10 (3) s. 123-132. Tillgänglig: ERIC Hämtad: 27.12.2021.

THL, Institutet för hälsa och välfärd, 2021a, *Resultaten av enkäten Hälsa i skolan*. Tillgänglig: <https://thl.fi/sv/web/thlfi-sv/forskning-och-utveckling/undersokningar-och-projekt/enkaten-halsa-i-skolan/resultat-av-enkaten-halsa-i-skolan> Hämtad: 5.11.2021.

THL, Institutet för hälsa och välfärd, 2021b, *Gemensam elev- och studerandevård*.
Tillgänglig: <https://thl.fi/sv/web/barn-unga-och-familjer/social-och-halsovardstjanster/elev-och-studerandevard/gemensam-elev-och-studerandevard>,
Hämtad: 5.11. 2021.

THL, Institutet för hälsa och välfärd, 2021c, *Elev och studerandevård*, Tillgänglig;
<https://thl.fi/sv/web/barn-unga-och-familjer/social-och-halsovardstjanster/elev-och-studerandevard>. Hämtad: 5.11.2021.

Törnsén, M, 2014, Rektor, elevhälsan och elevers lärande och utveckling, *Elevhälsan*, Skolverket. Tillgänglig: [getFile - Skolverket](#), Hämtad:9.1.2022.

Yin, R.K., 1994, *Case Study Research. Design and Methods*, 2. Uppl., SAGE.

Öqvist, O., 2008, *Systemteori i praktiken – konsten att lösa problem och nå resultat*. 3. Uppl., Gothia Fortbildning AB. Stockholm.

BILAGOR

Bilaga 1 Litteratursökning översikt

Sökn ing	Databaser	År	Sökord	Antal träffar	Relevanta träffar	Litteratur som inkluderats
1	EBSCO hostERIC 27.12. 2021	2014->	Social work or social workers or social work practice or social services AND school or education AND cooperation or collaboration or teamwork or interprofessional relationship AND teachers or educators	80	12	4
2	Julkari 5.1.2022	2014 ->	opiskeluhoolto yhteistyö	65	2	1

3	Google Scholar 5.1.2022	2014 ->	mångprofessionell samverkan i skola	278	24	4
4	Google Scholar 27.12.21	2014 ->	oppilashuolto monialainen yhteistyö koulu*	378	14	1
5	Google Scholar 28.12.21	2014 ->	tverrprofesjonelt samarbeid i skole	599	8	4
6	Taylor & Francis online 7.1.2022	2014 ->	pupil health care and cooperation, only content I have full access to, selected filter: Education	108	1	1
7	Finna.fi 29.12.2021	2014 ->	oppilashuolto ja yhteistyö, artiklar från 2014 -> 38 träffar varav 1 vald Elevehälsa och samverkan, 4 träffar varav 1 vald			2

Bilaga 2 Inkluderat material

	Författare, År, Land	Titel	Metod	Syfte	Resultat
1. Artikel Manuell sökning	Anvik, C., Waldahl, R. H 2018 Norge	Sustainable Collaboration to Support Vulnerable Youth: Mental Health Support Teams in Upper Secondary School	Intervju och observation som en del av en större kartläggande forskning.	I artikeln argumenteras för behovet av att lägga tid på att etablera förståelse för vilka egenskaper de olika aktörerna besitter och vad de kan bidra med för att skapa ett samarbete som utgör mer än samordningen av det som redan existerar	Studien visar att det är krävande att uppnå ett välfungerande interprofessionellt samarbete.
2. Rapport Utdannelsedirektoratet	Borg, E., Drange, I., Fossetøl, K., Jarning, H. Norge 2014	Et lag rundt læreren - en kunnskapsoversikt	Litteraturstudie	Vad säger forskning och litteratur om användning av olika professioner i skolan?	Forskningsöversikten pekar på att ledningens engagemang är avgörande och att systematiska roll- och ansvarsförtydliganden måste göras på klass- och skolnivå
3. Rapport Utdannelsedirektoratet	Borg, W., Christensen, H., Fossetøl, K., Pålshaugen, ø. Norge 2015	Hva lærerne ikke kan! Et kunnskapsgrunnlag for satsning på bruk av flerfaglig kompetanse i skolen	Mixed metod, kunskaps och effektstudie i 5 skolor i Norge.	Studien ska ge ett kunskapsunderlag för hur mångvetenskaplig kompetens i skolan kan användas på bästa sätt. Vidare ska studien ligga som grund för framtida effektstudier, genom att identifiera en eller flera modeller för användning av tvärprofessionell kompetens i skolan.	Forskningen ger en presentation och diskussion om fem modeller som eventuellt kan testas i en framtida effektstudie.

4. Artikel (Google scholar norska)	Christensen, H., Godo H.T., 2021 Norge	Tverrprofesjonelt samarbeid i skolen: lærerens forståelse av egen kjernekompetanse	Tre fokusgruppintervjuer med sex lærere ved tre ulike grundskoler i Norge.	Syftet med studien var att få en forståelse av vad lärarna tycker är centralt för utövande av sin profession och samarbetet med andre professioner.	Lärarna som intervjuades ansåg att deras sociala kompetens är det viktigaste i yrket. Speciellt när det gäller relation och självreglerings kompetens. Samarbete med andra professioner är en viktig del av vardagen, men det tar bort tid från undervisningen. Lärarna upplevde det viktigt att kunna lita på andra professioners kompetens, men ansåg att de själv också har stor kompetens eftersom de har en större insyn i elevens vardag än många av de andra professionerna.
5. Rapport Utdannelse-direktoratet	Federici, R.A., Helleve, A., Midthassel, U.V., Salvanes, K.V., Pedersen, C., Bergene, A. C., Bru, L.E., Rønsen,E., Vika, K.S och Wollscheid, S. 2020 Norge	Et lag rundt eleven. Økt helsesykepleierressurs i systemrettet og strukturert samhandling med skole – en effektevaluering.	Effektstudie	Tolv kommuner fikk ett halvt årsverke extra helsevårdsressurs under en tvåårsperiod. Resursen delades ut till fyra initiativskolor i varje kommun, vilket gav var och en av dem 3,25 timmar extra hälsovårdsressurs per vecka. Den utökade resursen skulle användas för systeminriktad och strukturerad interaktion med lärare, skolledare och annan socialpedagogisk personal i årskurs 5–7. steg. Målet var att stärka elevernas fysiska och psykiska lärmiljö. Anledningen var att handledning och hjälp från hälsovårdaren skulle ha en förebyggande och hälsofrämjande effekt och kunna ha effekter på skolans allmänna lärmiljö, till exempel genom bättre trivsel och lägre frånvaro bland eleverna.	En samlad bedömning av resultaten i studien var att hälsovårdaren hade en central roll i skolan genom att införa hälsoprofessionella perspektiv i det tvärprofessionella samarbetet. Utförande görs bäst när det finns en god balans mellan uppgifter prioriterade enligt hälsovårdarens egen professionella autonomi och uppgifter som ingår i det strukturerade samarbetet.
6. Artikel ERIC	Frauenholtz S, Mendenhall A.N., Moon J. 2017 USA	Role of School Employees Mental Health Knowledge in Interdisciplinary Collaborations to support the academic success of students experiencing mental health distress	Fokusgrupp intervju	Syftet var att fördjupa förståelsen för hur skolanställdas kunskap om barns psykiska hälsa påverkar deras förmåga att känna igen och samarbeta för att stödja elever med behov.	Forskningen visade att skolpersonal upplever utmaningar med att stödja elever på grund av deras begränsade kunskaper om mental hälsa.

7. Artikel (Google scholar Norska)	Gjertsen P-Å., Hansen M.V., Juberg A. 2018 Norge	Barnevernspedagogers, sosionomers og vernepleieres rolle og status i skolen	Kvalitativ intervju	Syftet var att undersöka vilken roll och status barnskyddspedagoger, socionomer och omsorgsarbetare har i skolan.	Resultat av undersökningen visar att roller och status för dessa yrkesgrupper framstår som oklar i skolor.
8. Artikel Skolverket	Guvå G. 2014 Sverige	Elevhälsans retorik och praktik	Fjorton fokusgruppsintervjuer elevhälsans professioner, kvalitativ innehållsanalysmetod	Syftet var att ta reda på hur olika professioner uppfattade termen elevhälsa. Följdfrågor var bland annat vad professionerna såg som sitt specifika bidrag, hur man tänkte om andras förväntningar på uppdraget och vad man ansåg vara andra yrkesgruppers bidrag till den samlade elevhälsan	Elevhälsans arbete uppfattas mer som insatser kring enskilda barn som inte mår bra eller inte når kunskapsmålen. Även om man verkar vara överens om att arbetet ska utgå från ett salutogent och relationellt perspektiv verkar istället de flesta falla tillbaka till ett mer patogent och statiskt tänkande i detta arbete. I dessa fall problematiseras inte pedagogiken eller skolan utan barnet.
9. Artikel (Finna.fi)	Hellsten, S., Suorsa, T., Muukkonen, H. 2021 Finland	“Tuottaaks meidän toiminta oikeesti hyvinvointia ja jaksamista?” – opiskeluhoitoryhmän ammattilaisten tulkinnat työn tavoitteista ja mahdollisuuksista yhteistyötä muovaamassa”	I denna jämförande studie observerades diskussioner från studerandevårdsgrupper i två grundskolor. I diskussionerna deltog 30 olika aktörer från olika yrkesgrupper. Diskussionerna analyserades och jämfördes mot olika målsättningar i lagen om elev- och studerandevård och läroplanen.	Syftet med studien var att å ena sidan framföra ett sätt att känna igen upplevda omständigheter inom elevhälsoarbete och å andra sidan att producera information om olika utmaningar inom samverkan för att ge redskap att ta itu med utmaningarna från organisationsnivå.	Enligt resultaten i studien förekommer en konflikt mellan vardagen i skolan och kraven på elevhälsoarbetet. För att utveckla det mångprofessionella arbetet borde uppmärksamhet fästas på hurdana begrepp som används och på vilket sätt. Professionella har lätt för att se olika problem inom sitt arbete och har en bild av det rådande tillståndet, men att kreativt kommunicera till nytänkande verkar vara svårt. För att utveckla elevhälsoarbetet skulle det vara viktigt att minska på klyftan mellan professionella som uppstått under lång tid.

10. Rapport (Julkari)	Hietanen-Peltola M., Vaara S., Jahnukainen J., Laitinen K 2021 Finland	Voimavarana yhteistyö, opiskelupalvelujen seuranta	Enkät som riktades till elevvårdspersonal inom grundläggande utbildningen	Syftet var att få information om hur elevvårdstjänsterna motsvarar elevernas behov och lagstiftningen. I rapporten beskrivs resultat av hur tjänsterna organiseras, den individuella elevvården och samarbetet i anslutning till denna.	Sektorsövergripande samarbete inom elevhälsan och med undervisningspersonal och yttre samarbetsaktörer var intensivt, men oklarheter om praxis gällande konsultation och samarbete förekom. Enligt resultatet förekom stora variationer gällande ordnandet, resurser, arbetets innehåll och dagligt verksamhetssätt inom elevvårdstjänsterna.
11. Rapport (Google Scholar svenska)	Hylander I., Skott P., 2020 Sverige	Samordning för ett hållbart elevhälsoarbete	Semistrukturerade samtal, 27 informanter som representerar fem olika professioner	Undersöka hur ett hållbart arbetssätt kan utvecklas med fokus på samverkan mellan skolan, lokala och centrala elevhälsan för att hela skolförvaltningen ska arbeta främjande och förebyggande	De fyra övergripande teman som framkom i studien är: Den samlade elevhälsan, Arenor för möten och professionsutveckling, Delaktighetsperspektiv - den det berör samt Professionsspecifikt och interprofessionellt.
12. Antologi (Google Scholar svenska)	Hylander I., 2018, Sverige	Elevhälsoarbete under utveckling – en antologi “Perspektiv på yrkesroller och teamutveckling i elevhälsan”	Diskussion utifrån tidigare forskning och samt de tankar och funderingar som formulerats av deltagare före, under och efter kursen “Att höja skolans elevhälsokompetens”, 285 loggdagboksanteckningar har sammanställts och analyserats	Det övergripande syftet är att undersöka hur de olika professionerna försöker skapa en gemensam syn på elevhälsa. Ett mer specifikt syfte är att undersöka hur ett gemensamt elevhälsoarbete i teamet och på skolan kan utvecklas samtidigt som professionerna behåller sin yrkesidentitet.	Elevhälsoteamen behöver utvecklas mot att bli interprofessionella och rektor har en viktig roll i att ansvara för skolans elevhälsoarbete. Utöver skolpersonalens gemensamma arbete finns utmaningar i att hantera lagstiftning, huvudmannasammanhang och en skolas särskilda förutsättningar för att bedriva utvecklingsarbete. För att höja skolans elevhälsokompetens behöver gapet mellan elevhälsan och den pedagogiska personalen minskas
13. Artikel Manuell sökning	Isaksson, C. & Larsson, A., 2017 Sverige	Jurisdiction in school social workers' and teachers' work for pupils' wellbeing	Kvalitativ intervju av 23 lärare och socialarbetare	Syftet med studien var att analysera det komplexa och dynamiska förhållandet mellan lärare och skolsocialarbetare i deras arbete med elevers välbefinnande.	Studien belyser utmaningarna med tvärprofessionellt arbete mellan lärare och skolsocialarbetare och hur olika professionella antaganden och förväntningar kan både försvåra och berika arbetet med elevers välmående

<p>14. Facktidskrift</p> <p>Manuell sökning</p>	<p>Johannessen, B., Skotheim T., Ek Holst-Jæger J.,</p> <p>2019</p> <p>Norge</p>	<p>Samarbeid om elever på tvers</p>	<p>Artikel i facktidskrift</p> <p>Nr. 1 – 2019 Tidsskrift for lærere og skoleledere</p>	<p>Syftet med artikeln är att lyfta fram utmaningar gällande en lagändring gällande samarbete och vad ändringen kan innebära för kommuner och skolor. Departementet har inte gett instruktioner hur samarbetet ska förverkligas. Detta förutsätter att kommuner och skolor måste finna nya samarbetsätt.</p>	<p>Artikeln konkluderar att för att samarbetet ska lyckas krävs en särskild ledningskompetens att utföra detta arbete på ett professionellt och professionellt sunt sätt. Rektor ägande, inramning, engagemang och utförande av delegerat ansvar är nyckeln till framgång i samarbetet.</p>
<p>15. Artikel</p> <p>(Google Scholar svenska)</p>	<p>Johansson-Gaimer, M., Kreitz-Sandberg, S. 2018</p> <p>Sverige</p>	<p>Lärares uppfattningar av samarbete med elevhälsan – Faktorer som kan underlätta eller försvåra samarbete</p>	<p>Mixed metod: en kvantitativ i form av en enkätstudie samt kvalitativ genom de öppna frågorna i enkäten.</p>	<p>Syftet med studien är att undersöka hur lärare upplever tillgängligheten till och samarbete med elevhälsan</p>	<p>Elevhälsans direktiv på elevhälsoarbetet upplevdes otydligt, otydliga uppdrag, sekretess, tidigare upplevelser av samarbete inverkar positivt eller negativt, en samsyn och gemensam ideologi borde byggas upp med gemensamma mål och riktlinjer</p>
<p>16. Artikel</p> <p>(Taylor & Francis online)</p>	<p>Larsliden B. & Nilholm C., 2021,</p> <p>Sverige</p>	<p>Is it possible for pupil welfare teams to work health promoting and preventively? – A case study</p>	<p>Casestudy (bland annat observation av 13 elevvårdsmöten, fokusgruppintervjuer, enkät)</p>	<p>Inom elevhälsan arbetar teamet fortfarande med brandsläckning, trots att tyngdpunkten borde ligga på förebyggande arbete. Syftet var att lyfta fram ett exempel från en skola som arbetar mer förebyggande och hälsofrämjande</p>	<p>Skolan hade lyckats på en högre nivå arbeta hälsofrämjande och förebyggandeåtgärder i och med rektors ledning av arbetet. Utmaningar som lyfts fram i tidigare forskning förekom i mycket mindre grad.</p>
<p>17. Facktidskrift</p> <p>Finna.fi</p>	<p>Lundin N.,</p> <p>2019</p> <p>Sverige</p>	<p>Extern samverkan</p>	<p>Våren 2017 reste barn- och ungdomsförvaltningens ledningsgrupp samt kommunpolitiker från Bjuv till Skottland för att utforska den s.k. Skotlandsmodellen "GIRFEC" – getting it right for every child</p>	<p>Syftet var att implementera en modell för samverkan med socialtjänst och psykiatri med skolan som bas. Modellen skulle göra att man tidigt fångar upp och samordnar stödsatser för enskilda elever.</p>	<p>Modellen implementerades och numera kan socialtjänsten snabbt kopplas in för orosamtal på skolan och elevhälsans professioner kan samverka närmare också psykiatri. En framgångsfaktor handlar om att få till en koppling mellan skolvardagen och de insatser som planeras och görs. Psykiatri och socialtjänsten fanns tillgängliga på skolan och alla samarbetsparter fanns under samma ledning.</p>

18. Rapport Utdannelse- direktoratet	Malmberg-Heimonen, I., Tøge, A. G., Lyng, S.T., Borg, E., Pålshaugen, Ø., Bakkei, V., Wittrock, C., Christensen, H., Lund, T. Foss, K., och Sehrish, A. 2020 Norge	Et lag rundt eleven. En klynge-randomisert evaluering av log-modellen.	Effektstudie	Forskningen ska ge ny kunskap i användning av andra yrkesgruppers kompetens i skolan, genom att pröva åtgärder som t.ex främjar samverkan mellan olika professioner och på sikt leda till en bättre lärmiljö för eleverna	Stärkt tvärprofessionellt samarbete med LOG-modellen. Skolans samarbetsparter har mer positiva upplevelser om tvärprofessionell samverkan Förbättrad samverkan i skolornas resursteam.
19. Artikel ERIC	Mælan, E.N., Eikeland, H., Tjomsland H., Baklien B. och Thurston M. 2019 Norge	Helping Teachers support pupils with mental health problems through inter-professional collaboration: A Qualitative Study of Teachers and School Principals	En kvalitativ intervjustudie genomförd på fyra skolor på andra stadiet i Norge.	Forskat på lärares och skolchefers erfarenheter av samarbete med en mängd utökade tjänster,	Resultaten av studien visade att lärare uppskattade initiativ som kan bidra till att utveckla ömsesidig förståelse för lärares och studerandevårdens roller och ansvar. Initiativ för att bygga tvärprofessionella relationer uppfattades som att lägga grunden för ett mer produktivt samarbete. Men för att kunna ge ett sammanhängande, uthålligt stöd i klassrummet behövde lärare vägledning från studerandevården. Detta krävde en förskjutning i samarbetsprocesser bort från fokus på individualiserat elevstöd till att hjälpa lärare att stödja elever genom deras klassrumsbaserade sociala och pedagogiska situationer.
20. Rapport Manuell sökning	Nyhus, L., Myrbakken, K., Risløv, T. 2014 Norge	Innenfor eller utenfor opplæringen?: rapport fra en intervjuundersøkelse	Gruppiintervju i tre ungdomsskoler om bruken av sosial- og helsefaglig personell i skolene	Syftet var att ta reda på hur lärare uppfattade och värderade samarbete med elevhälsopersonal och intentionen var att få fram data som kunde vara värdefull information för kommunen att arbeta vidare med.	Enligt resultaten saknade elevvårdspersonalen i de tre skolorna tydliga och definierade roller i skolvardagen. Övriga utmaningar som lyftes fram var strukturella och organisatoriska utmaningar som påverkade samarbetet negativt. Utmaningarna kunde tänkas bero på tidsbrist, resurser, brist på ledarskap och olika förväntningar på varandra. Skolorna upplevde ramarna otydliga hur studerandevårdspersonal skulle utnyttjas på nationell och kommunal nivå som mycket otydlig.

<p>21. Artikel</p> <p>Google Scholar finska</p>	<p>Peltola M., Suorsa T., Karhu J. & Soini H., 2020, Finland</p>	<p>Huoli kytkeytyy osallisuuden rajapintoihin – ammattilaisen arki oppilashuollon näyttämöillä</p>	<p>Grundad teori, genomfördes i samband med en fortbildning för elevvårdspersonal</p>	<p>Syftet med forskningen var att skapa en bild av det vardagliga, komplexa elevvårdsarbetet samt lyfta fram olika konflikter och utvecklingsbehov inom arbetet</p>	<p>För en god samverkan förutsätts arenor i vilka man kan dela sina upplevelser och bygga upp ett samförstånd. En uppmuntrande, trygg miljö som drar nytta av olikheter stöder professionella att befinna sig inom gränssnittet för delaktighet och på så sätt utveckla nya verksamhetsmöjligheter</p>
<p>22. Artikel</p> <p>Google Scholar norska</p>	<p>Refsnes, H. A. & Danielsen, A. G., 2018, Norge</p>	<p>Yrkesfaglærers opplevelse av sin rolle i det psykiske helsearbeidet</p>	<p>Forskningsintervju med sju klassföreståndare från olika yrkesinriktningar vid fem skolor i Norge</p>	<p>Syftet var att lyfta fram lärares upplevelser på ansvar och roll i det psykiska hälsoarbetet</p>	<p>Klassföreståndare upplevde sig oförberedda på att handleda studerande med allvarlig psykisk ohälsa och förväntningarna gällande roll- och ansvarsfördelningen upplevdes oklar och de är kritiska till bristande organiserat stöd och samarbete med hälsovården och andra externa stödtjänster. Information och samarbete mellan skola, hälsoväsendet och andra stödsatser om elever med psykiska svårigheter är bristande. Undersökningen utmanar hälsovården till större öppenhet för att skapa bättre, pålitliga relationer mellan vårdare, elev och vårdnadshavare på den ena sidan och skolan på den andra.</p>
<p>23. Artikel</p> <p>Manuell sökning</p>	<p>Reuterswärd, M., Hylander, I.</p> <p>2016</p> <p>Sverige</p>	<p>Shared responsibility: schoolnurses' experience of collaborating in school-based interprofessional teams</p>	<p>Kvalitativ intervju av 24 hälsovårdare i fem fokus grupper</p>	<p>Syftet var att beskriva hur svenska skolhälsovårdare upplever deras arbete och samarbete inom det tvärprofessionella elevhälsoteamet</p>	<p>Resultaten indikerar diskrepans mellan hälsovårdarnas förväntningar på sitt eget arbete och deras erfarenheter av andra aktörers förväntningar på deras arbetsinsats.</p>

<p>24. Rapport</p> <p>Google Scholar svenska</p>	<p>Rova C., 2019, Sverige</p>	<p>”Vi måste dansa tillsammans med våra olika professioner”</p>	<p>Semistrukturerade samtal med 27 informanter som representerade fem olika professioner (specialpedagog, pedagog, skolchef, verksamhetschef och rektor)</p>	<p>Syftet med denna studie är att undersöka hur ett hållbart arbetssätt kan utvecklas med fokus på samverkan mellan skolan, lokala och centrala elevhälsan för att hela skolförvaltningen ska arbeta främjande och förebyggande med skolnärvaro och tillgängliga lärmiljöer för alla elever.</p>	<p>Behovet av ett interprofessionellt arbetssätt är något som lyfts fram. Arbetssättet behöver implementerats i hela styrkedjan. Professioner inom den samlade elevhälsans professioner ska ha adekvat utbildning och det ska finnas tillgång till rätt kompetens så att eleverna får det stöd de behöver och har rätt till. Professioner behöver samverka och med sina respektive kompetenser skapa en samsyn inom skolan. Fokus torde ligga på det salutogena i stället för det patogena. Exempel på framgångsfaktorer är gemensamma rutiner och uppföljningar, att gemensamt ta sig an utmaningar i olika dilemman och få tid att mötas på olika arenor.</p>
<p>25. Artikel</p> <p>Google Scholar norska</p>	<p>Saltkjel T., Malmberg-Heimonen I & Tøge A. G. 2021 Norge</p>	<p>Betydningen av tverrprofesjonelt samarbeid for lærernes vurderinger av egen kompetanse til å tilpasse opplæring i skolen</p>	<p>Enkätstudie i 37 lågstadieskolor i 4 kommuner i Norge</p>	<p>Studien undersöker lärares bedömningar av kvaliteten på tvärprofessionellt samarbete och deras förväntningar på att bemästra anpassad utbildning. Vidare undersöks om och i vilken utsträckning det finns ett samband mellan deras bedömningar av kvaliteten på det tvärprofessionella samarbetet och deras förväntningar på att bemästra anpassad utbildning.</p>	<p>Lärares bedömning av kvaliteten på tvärprofessionell samverkan förklarar i liten utsträckning deras förväntningar på att bemästra anpassad utbildning.</p>

<p>26. Rapport</p> <p>Manuell sökning</p>	<p>Skog Hansen I. L., Sten Jensen R., Hansen H. C.</p> <p>2020</p> <p>Norge</p>	<p>Mind the gap! Nordic 0–24 collaboration on improved services to vulnerable children and young people</p>	<p>Olika representanter på nationell nivå från länderna Danmark, Finland, Island, Norge, Sverige, Färöarna, Grönland och Åland har samlats två gånger årligen för att utbyta erfarenheter och diskutera hur man kunde erbjuda mer effektiv service för utsatta barn och unga. Det nordiska projektet administrerades av det norska direktoratet. Empiriska data samlades in genom observation, case-rapporter samt ledda intervjuer.</p>	<p>Det finns en högre medvetenhet om att barn och unga som ligger i risk för marginalisering har behov av fler former av stöd. Det behövs nya, integrerade samarbetsätt att närma sig för att kunna erbjuda de tjänster som behövs och för en mer regelbunden uppföljning. Detta är en slutlig rapport ur en nordisk utvärderingsprocess.</p>	<p>Denna rapport är en slutlig utvärdering som sammanfattar två rapporter som publicerats inom projektet. Följande punkter lyfts fram som väsentliga för att utveckla det tvärprofessionella samarbetet: 1) geografisk närhet 2) professioner med olika kunskap och kultur 3) ledarskap 4) motiverande system och ekonomi 5) tid och resurs 6) system och regelverk. Tre andra faktorer som var identifierade som viktiga var ett holistiskt och relationsbaserat synsätt, en mer kontinuerlig uppföljning samt ökad framgång genom tidigt ingripande.</p>
<p>27. Avhandling</p> <p>Manuell sökning</p>	<p>Suhola T.</p> <p>2017</p> <p>Finland</p>	<p>Asiakaslähtöisyys ja monialainen yhteistyö oppilashuollossa: oppilashuolto-prosessi systeemisenä palvelukokonaisuutena</p>	<p>Empirin baserar sig på utvärderingar som utförts 2012 – 2014 inom ramen för projektet Osuva inom arbetsverkstäder, klientråd samt både kvalitativ och kvantitativ enkätundersökning. I projektet deltog Lappeenranta stad och södra Karelen social- och hälsovårdsdistrikt. Förutom professionella inkluderades högstadiel elever och deras vårdnadshavare angående serviceprocessens funktion inom elevvården.</p>	<p>Undersökningen hade som syfte att öka förståelsen om elevvård, hur den fungerar samt lyfta fram utmaningar speciellt gällande hänvisning och hur det mångprofessionella samarbetet förverkligas.</p>	<p>Studien visar att de som arbetar med elevhälsa har olika syn på fokus på viktiga principerna för elevvälfärd, hur de genomförs, och deltagarnas roller. De största utmaningarna är relaterade till delaktigheten av eleven och genomförandet av det ömsesidiga arbetet mellan professionella. Begreppet elevhälsa är ottydligt för de flesta och arbetet utförs ofta reaktivt och baserat på problem och inte proaktivt.</p>

28. Artikel ERIC	Testa D. & Renwick, K. 2020 Canada	Interprofessional Collaborating: A Model That Prepares Undergraduate Teachers and Social Workers for Interprofessional Practice in Schools	Kvalitativ enkätstudie bland lärare och socialarbetarstuderande	Syftet med studien var att ta reda på hur lärare och socialarbetarstuderande uppfattar uttrycket tvärprofessionalitet?	Deltagarna var bestämda i sin uppfattning att socialarbetare och lärare behövde utveckla framgångsrikt tvärprofessionellt samarbete samt förståelse för komplexiteten i sådana samarbeten
29. Rapport Skolverket	Törnsén M. 2014 Sverige	Rektor, elevhälsan och elevers lärande och utveckling	Intervjustudie	Syftet med studien var att uppmärksamma bland annat psykisk hälsa och elevhälsans roll. I artiklarna lyfts fram vad intervjupersonerna säger om rektors ansvar och roll samt lyfter fram skolan som organisation.	Studien visar att elevhälsan fokuserar mestadels på elevers ohälsa på individnivå. Arbetet är i huvudsak åtgärdande och inriktat på insatser när det uppstår problem att lösa.